

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Stanislav Mitáč

**Osobnost Viléma Heckela
v československých médiích**

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: **Stanislav Mitáč**

Vedoucí práce: **PhDr. Alena Lábová**

Rok obhajoby: **2013**

Bibliografický záznam

MITÁČ, Stanislav. *Osobnost Viléma Heckela v československých médiích*. Praha, 2013. 73 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Alena Lábová.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je představit osobnost a tvorbu Viléma Heckela, jednoho z nejvýznamnějších českých fotografů dvacátého století. Vilém Heckel patřil k tehdejší špičce zejména v oblasti horolezecké, krajinářské, ale také reklamní fotografie.

Teoretická část této práce se snaží načrtnout fotografický vývoj Viléma Heckela a věnuje se všem hlavním složkám jeho tvorby. Doplňkem této části je československý mediální a fotografický kontext let 1950–1970.

Analytická část se zaměřuje na výzkum publikační činnosti Viléma Heckela ve vybraných dobových periodikách. Nabízí kvantitativní srovnání počtu publikovaných snímků v jednotlivých časopisech, rozebírá Heckelovu publikační činnost a jeho dobový mediální obraz. Pomocí konkrétních fotografií se také snaží ilustrovat Heckelův vizuální styl.

Nakonec práce shrnuje přínos tvorby Viléma Heckela v různých obdobích. V přílohách se nachází ukázky jeho titulních fotografií a rozhovor s jeho dcerou Helenou.

Abstract

Bachelor's thesis „Personality of Vilem Heckel in the Czechoslovak media“ introduces one of the most significant Czech photographers of the 20th century. Vilem Heckel dedicated his work to a mountain photography, landscape photography and also to an advertising photography.

Theoretical part of this thesis tries to outline the photographic development of Vilem Heckel and pays attention to the main branches of his work. In addition to this part a Czechoslovak media and photographic context of years 1950–1970 is mentioned.

Analytic part represents a research of Vilem Heckel's publication activity in selected magazines. It offers a quantitative comparison of published pictures in the magazines,

examines Heckel's publication activity and describes his historical media image. Using concrete pictures it also tries to demonstrate his visual style.

Finally, the thesis sums up a contribution of Vilem Heckel in the different time periods.

In a supplement section there are examples of Heckel's front covers and there is also an interview with his daughter Helena.

Klíčová slova

Vilém Heckel, fotografie padesátá a šedesátá léta, horolezectví padesátá a šedesátá léta, krajinářská fotografie, horolezecká fotografie, časopisy padesátá a šedesátá léta

Keywords

Vilem Heckel, photography 1950s and 1960s, mountaineering 1950s and 1960s, landscape photography, mountain photography, magazines 1950s and 1960s.

Rozsah práce

89 306 znaků bez abstraktu, poznámkového aparátu a příloh

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 7. 5. 2013

Stanislav Mitáč

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat především PhDr. Aleně Lábové za trpělivost a odborné vedení mé bakalářské práce. Díky patří také Heleně Heckelové, která mi poskytla rozhovor a dovolila využít řadu materiálů z jejího archivu.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Mitáč Stanislav	Razítko podatelny: <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p style="text-align: center;">Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd</p> <p>Došlo dne: - 7 -06- 2012 -1-</p> <p>Cj: <u>11020</u> Pr. n. h. Skarsační boalo:</p> <p>Přiděleno:</p> </div>
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2010/2011	
E-mail diplomantky/diplomanta: standa.mitac@email.cz	
Studijní obor/forma studia: Žurnalistika/denní studium	
Předpokládaný název práce v češtině: Osobnost Viléma Heckela v československých médiích	
Předpokládaný název práce v angličtině: Personality of Vilem Heckel in the Czechoslovak media	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2012/2013	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Tato práce představí významného československého fotografa Viléma Heckela (1918–1970). Bude věnovat pozornost oběma typům jeho tvorby, a to jak vysokohorské fotografii, tak také méně známé průmyslové a propagační fotografii. Představí teoretické aspekty obou z těchto typů. Součástí práce bude také pokus o zmapování vývoje fotografické produkce Viléma Heckela. Cílem práce bude kromě částečné autobiografie také analýza Heckelova publikování v týdeníku Svět v obrazech, případně v dalších titulech dobového tisku. Práce se zaměří i na to, jak byl fotograf tehdejšími médii vnímán.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod 2. Stručný životopis Viléma Heckela 3. Dvě polohy Heckelova díla <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Specifika propagační fotografie 3.2. Specifika vysokohorské fotografie 4. Vývoj osobnosti Viléma Heckela 5. Analýza Heckelových fotografií, které publikoval v tištěných médiích 6. Přínos práce Viléma Heckela v dobovém kontextu 7. Závěr 	
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy): Svět v obrazech, ročníky 1950–1970. Květy, ročníky 1950–1970.	
Postup (technika) při zpracování materiálu: Postup práce bude založen na studiu a zpracování odborné literatury a periodik, ve kterých Vilém Heckel publikoval nebo která probírala jeho tvorbu. Dále bude použita metoda kvalitativní obsahové obrazové analýzy (např. jeho publikací v týdeníku Svět v obrazech), případně metoda komparace (např. Heckelova komerční versus volná tvorba).	
Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků): MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. Cesty československé fotografie. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 s. ISBN 80-204-0015-X. Kniha připomíná historii československé fotografie od roku 1841. Publikace esejistickou formou přibližuje fotografickou tvorbu a specifické rysy české i slovenské fotografie v době mezi světovými	

válkami i v poválečné době. Obsahuje portréty a ukázky tvorby významných československých fotografů.

DVOŘÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, 224 s.

Výběr fotografií z celoživotního díla, který sestavil a slovem doprovodil Karel Dvořák. Text pojednává o osobnosti Viléma Heckela a jeho přístupu k fotografování. Monografie obsahuje 150 černobílých fotografií z průřezu Heckelovy tvorby.

BALAJKA, Petr. *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*. Praha: ASCO, 1993, 451 s. ISBN 80-704-6018-0.

Publikace nabízí přehled představitelů naší fotografie od počátku její existence až po dobu svého vydání. Zastoupeni jsou fotografové, kteří se věnují volné tvorbě i představitelé novinářské, reklamní, místopisné a další fotografie. Hesla obsahují biografické údaje, charakteristiku fotografovy tvorby, přehled účastí na výstavách, získané ceny nebo vydané knihy.

HECKEL, Vilém. *Expedice Kavkaz*. Praha: Svět sovětů, 1965. 210 s.

Kniha o první výpravě československých horolezců na Kavkaz v roce 1958, kterou slovem doprovodil Arnošt Černík. Průvodní text ilustruje Heckelovu práci v terénu a umožňuje čtenářům pochopit specifika vysokohorské fotografie.

HOY, Frank P. *Photojournalism: the visual approach*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1986, 258 s. ISBN 0-13-665548-3.

Klíčovým tématem této publikace je zkoumání vyznění jednotlivých snímků. Zaměřuje se na kombinaci fotografické techniky, obsahu a estetiky. Právě jednotlivý snímek (černobílý nebo barevný, s popiskem) je považován autorem za základní stavební kámen fotožurnalistu.

ROSE, Gillian. *Visual Methodologies: An Introduction to the Interpretation of Visual Materials*. 2nd ed. London: Sage, 2007. 287 s. ISBN 978-1-4129-2190-9.

Publikace se věnuje vizuální komunikaci a představuje metodologii práce s vizuálními obrazy. Dává si za cíl být průvodcem možnými metodami vizuální interpretace a vysvětlovat použití těchto metod v praxi. Čtenáře seznamuje například s obsahovou analýzou, sémiotickým vyzněním či kompoziční interpretací obrazových materiálů.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-807-3676-834.

Kniha obsahuje výčet metod, které se používají při analýze médií. Obsahuje jak zásady komerčního výzkumu médií (výzkum sledovanosti, měření efektivity reklamy), tak i akademického (výzkum mediálních organizací, analýza reprezentace, interpretace textu). Jednotlivé metodické postupy jsou rozebrány na praktických příkladech z českých médií.

***Československá fotografie*. Praha: Orbis, 1969, roč. 20, č. 1.**

Toto číslo měsíčníku Československá fotografie osahuje profil Viléma Heckela v rubrice Jak se co dělá. Autorka článku Alena Šourková představuje fotografa prostřednictvím rozhovoru, ve kterém Heckel vzpomíná na své fotografické začátky nebo popisuje svou současnou fotografickou techniku.

***Svět v obrazech, ročníky 1950–1970*.**

Kulturně politický týdeník Svět v obrazech patřil ve své době mezi periodika s nejkvalitnější obrazovou složkou. Přispíval do něj i Vilém Heckel, jehož mediální produkce bude v tomto týdeníku zkoumána.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner.

Datum / Podpis studenta

6. června 2012

Miláč
.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem konzultovala a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí této práce.

7.6.2012

Alena Váňová
.....

Příjmení a jméno pedagožky

Datum / Podpis pedagožky

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

1 ÚVOD.....	2
2 STRUČNÝ ŽIVOTOPIS VILÉMA HECKELA.....	4
3 ČESKOSLOVENSKÁ MÉDIA BĚHEM LET 1950–1970.....	7
3.1 DOBOVÁ SITUACE V ČESKOSLOVENSKÝCH MÉDIÍCH V LETECH 1950–1970.....	7
3.2 PERIODIKA MEZI LETY 1950–1970.....	10
3.3 ČESKOSLOVENSKÁ FOTOGRAFIE MEZI LETY 1950–1970.....	12
4 VÝVOJ FOTOGRAFIE VILÉMA HECKELA.....	17
4.1 PROPAGAČNÍ REPORTÁŽ VILÉMA HECKELA.....	17
4.2 KRAJINÁŘSKÁ A HORSKÁ FOTOGRAFIE VILÉMA HECKELA.....	22
4.2.1 <i>Tuzemská krajina objektivem Viléma Heckela</i>	22
4.2.2 <i>Vysoké Tatry objektivem Viléma Heckela</i>	23
4.2.3 <i>Asijské velehory objektivem Viléma Heckela</i>	27
4.3 HUMANISTICKÁ FOTOGRAFIE LIDÍ VILÉMA HECKELA.....	29
5 ANALYTICKÁ ČÁST – DOBOVÁ PERIODIKA A VILÉM HECKEL.....	31
5.1 VLASTNÍ KVANTITATIVNÍ VÝZKUM.....	32
5.2 VLASTNÍ KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	34
5.2.1 <i>Analýza Heckelovy publikační činnosti v časopisech</i>	34
5.2.3 <i>Dobový mediální obraz Viléma Heckela</i>	40
5.2.4 <i>Příklady vizuálního stylu Viléma Heckela</i>	42
5.2.5 <i>Komparace s tvorbou Ladislava Sitenského</i>	45
5.2.6 <i>Medializace tragédie v Peru 1970</i>	48
6 PŘÍNOS PRÁCE VILÉMA HECKELA.....	51
7 ZÁVĚR.....	54
8 SUMMARY.....	55
9 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE.....	56
10 SEZNAM PŘÍLOH.....	61
11 PŘÍLOHY.....	62

1 Úvod

Téma bakalářské práce jsem si vybral na základě svého osobního zájmu o fotografování a horolezectví. Pokud jde o spojení těchto dvou činností, mnohým lidem se při něm vybaví jméno Vilém Heckel. Také pro mne je tento významný fotograf ztělesněním horské fotografie, ale vážím si také skutečnosti, že svůj vysoký standard a profesionalitu držel i v dalších fotografických oblastech. Jeho reklamní snímky nebo zahraniční portréty jsou toho důkazem.

Po stručném profesním životopisu Viléma Heckela tato práce přiblíží mediální kontext období let 1950–1970. Zmíněné časové rozpětí bylo vybráno pro účely práce, jelikož se kryje s obdobím největší Heckelovy publikační aktivity. Dále bude uveden přehled dobového periodického tisku a popsán vývoj československé fotografie ve zkoumaném období.

Teoretická část práce se také pokusí zachytit tvůrčí vývoj Viléma Heckela. Samostatná podkapitola bude věnována propagační fotografii, fotografii hor a humanistické fotografii. Jeho přístup k fotografování hor bude přiblížen na základě dobových článků, citací a vzpomínek. Tato metoda může způsobit jistý odklon z odborného stylu, nicméně myslím, že poslouží k názornějšímu pohledu na Heckelovo profilující téma a jeho osobnost.

Analytická část bude věnována zkoumání publikační činnosti Viléma Heckela v dobových časopisech. Analýza jeho knižních publikací již byla provedena Jiřím Machtem v jeho magisterské práci¹, avšak periodikům se v tomto ohledu zatím nikdo výrazněji nevěnoval. V analytické části bude zkoumáno, se kterými časopisy Heckel nejvíce spolupracoval a zda obsah zveřejněných fotografií odpovídá teoriím o vývoji jeho tvorby. Součástí této kapitoly bude také dobový pohled na Viléma Heckela, demonstrace jeho vizuálního stylu, komparace s tvorbou Ladislava Šitenského nebo medializace neštěstí v Peru 1970, při kterém Vilém Heckel zahynul.

¹ MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner.

V závěru práce dojde ke shrnutí přínosu práce Viléma Heckela a k popisu jejího využití. Zaměřím se na zkoumané období, ale zmíním také nakládání s jeho fotografiemi za normalizace nebo zájem o jeho práci v dnešní době. Aktuálním materiálem je získaný rozhovor s fotografovou dcerou Helenou, umístěný v příloze.

Vzhledem ke zvolenému tématu, které je ryze českého charakteru, nebylo možné využívat zahraniční a cizojazyčné literatury, jelikož se této české historické problematice nevěnuje.

Ke studiu primární literatury jsem využil služeb Oddělení časopisů Knihovny Národního muzea. Prohlédl jsem nejméně 1 500 čísel časopisů přibližně ve stovce svazků.

2 Stručný životopis Viléma Heckela

Vilém Heckel se narodil 21. května roku 1918² v Plzni. K fotografii měl blízko od útlého věku, jeho otec Adolf Heckel byl nadšeným fotoamatérem a turistou. Mladý Vilém Heckel každoročně trávil prázdniny ve skautských táborech, kde začal pořizovat upomínkové fotografie. To zřejmě ovlivnilo jeho rozhodnutí nechat se v roce 1936 vyučit živnostenským fotografem u plzeňského Aloise Chmelíka v portrétním ateliéru.

V ten samý rok, ve svých osmnácti letech, se Vilém Heckel přestěhoval do Prahy, kde zpočátku pracoval pro firmu Indusfoto. Od roku 1939 se dostal blíže mezi tehdejší známé fotografy, když se nechal zaměstnat reportážním a divadelním fotografem Karlem Drbohlavem v ateliéru Světozor.³ Dalšími tehdejšími profesionály, u kterých Vilém Heckel pracoval, byli Alexandr Paul a František Illek. V jejich ateliéru „Illek a Paul“ začal působit v letech 1941–1942 a seznámil se prostřednictvím něj s oblastí průmyslové a propagační fotografie.

V tomto oboru zakotvil roku 1941 a po dobu 15 let byl výlučně zaměstnán jako průmyslový a propagační fotograf. Pracoval například pro závod Zbrojovka Brno, Kovo a později pro Československou obchodní komoru.⁴ Heckelovy snímky byly většinou určeny pro brožury či katalogy československého průmyslového exportu a měly za úkol propagovat Československo v zahraničí. Vilém Heckel fotografoval širokou škálu pracovních odvětví, od automobilového a těžkého průmyslu, přes chmelařství, železniční dopravu, až po zdravotnictví a lázeňská zařízení. Pořizoval také fotografickou propagaci pro Komisi cestovního ruchu.⁵

² Tedy ještě na území Rakouska-Uherska.

³ DVORÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, strana 9.

⁴ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 p. ISBN 80-204-0015-X, strana 201.

⁵ DVORÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, strana 9.

V roce 1949 byl přijat do Svazu československých výtvarných umělců – fotografické sekce.⁶ Díky tomu už neměl povinnost pracovat v zaměstnaneckém poměru a mohl se fotografií živit jako „svobodný umělec“.

Mimo práce na propagačních snímcích se ve svém volném čase věnoval fotografování přírody a v období padesátých let 20. století se začal zajímat o dokumentaci horolezectví. V roce 1953 poprvé navázal kontakt s československým reprezentačním družstvem a o dva roky později se s vybranými horolezci zúčastnil zimního přechodu hlavního hřebene Vysokých Tater. Zanedlouho, roku 1956, vydal své první dvě fotografické knihy, *Naše hory*⁷ a *Cesty k vrcholům*⁸. V stejném roce skončil se zaměstnáním propagačního fotografa a začal se výhradně věnovat krajinářské, turistické a horské fotografii jako volný fotograf.

O tři roky později získal Vilém Heckel významné fotografické ocenění, a to první cenu v mezinárodní soutěži horolezecké fotografie Vittorio Sella v italském Tridentu. V roce 1959 Vilém Heckel poprvé vystavoval v Praze⁹, jednalo se o soubor snímků z výpravy československých horolezců na Kavkaz. Ohromný divácký úspěch měla výstava po druhé výpravě do téhož pohoří. Expozici s názvem „Kavkaz ve fotografii“ si přišlo v dubnu roku 1963 prohlédnout na 125 000 lidí.¹⁰ V šedesátých letech 20. století vydal další knihy s horolezeckou tematikou, které se „těšily mimořádné popularitě.“¹¹ Oblíbená byla například publikace *Hindúkuš*¹², zachycující expedici „Afgánistán 1965“ nebo titul z výpravy do Pákistánu v roce 1967, který vyšel v roce 1970 s názvem *Schody pod vesmír*¹³.

⁶ MALIŠOVÁ, Markéta a Helena HECKELOVÁ. *Vilém Heckel: životopis* [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.vilemheckel.cz/index.php/ivotopis>

⁷ HECKEL, Vilém. *Naše hory*. Praha: Orbis, 1956. 312 s.

⁸ HECKEL, Vilém. *Cesty k vrcholům*. Praha: Státní tělovýchovné nakladatelství, 1956. 150 s.

⁹ První výstava se konala od 7. do 31. 1. 1959, druhá 12. až 30. 4. 1963. Obě dvě byly umístěny ve výstavních sálích Svazu československo-sovětského přátelství na Václavském náměstí 36 v Praze.

¹⁰ BIRGUS, Vladimír a Pavel SCHEUFLER. *Fotografie v českých zemích 1839-1999: chronologie*. 1. upravené vyd. Editor Vladimír Birgus, Jan Mlčoch. Praha: Grada Pub., 1999, 215 p. ISBN 80-716-9902-0, str. 99.

¹¹ *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Editor Vladimír Birgus, Jan Mlčoch. Praha: KANT, 2005, 163 s. ISBN 80-862-1789-2, strana 85.

¹² HECKEL, Vilém. *Hindúkuš*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1967. 268 stran.

¹³ HECKEL, Vilém. *Schody pod vesmír*. Praha: Olympia, 1970. 120 stran.

V roce 1970 bylo československým horolezcům zakázáno vycestovat na Aljašku, a tak ušetřené peníze a čas narychlo využili na cestu do Peru.¹⁴ Nešťastná osudovost tohoto rozhodnutí se ukázala 31. května 1970, kdy tuto jihoamerickou zemi zasáhlo zemětřesení o síle osmi stupňů Richterovy stupnice, jedno z nejničivějších na západní polokouli vůbec.¹⁵ Otřesy uvolnily z hory Huascarán obrovské laviny kamení a bahna. Jedna z nich následně zasáhla a naprosto zničila československý tábor. Kromě Viléma Heckela na místě zemřelo také třináct dalších československých horolezců.

Během svého života vydal Vilém Heckel patnáct knih¹⁶ a nejméně dalších sedm vyšlo po jeho smrti. Fotografie vystavoval kromě českých měst také v Bratislavě, Moskvě, Kyjevě, Novosibirsku, Berlíně nebo Kábúlu. Zájem o Heckelovu práci je stále aktuální. Poslední výstava s jeho fotografiemi trvala do konce ledna 2013.¹⁷

Z jeho osobního života stojí za zmínku následující fakta. Vilém Heckel se v červnu roku 1942 oženil s Miladou Matoušovou, se kterou měl dvě dcery. Starší Eva se jim narodila v roce 1945 a mladší Helena roku 1956. Společně žili v Černošicích u Prahy. „Mezi Heckelovy blízké přátele patřili spisovatelé Ota Pavel a Arnošt Černík; sportovci Emil Zátopek a František Šťastný; scénárista a režisér František Pojdl nebo horolezci Radovan Kuchař, Bohumil Svatoš a Jan Červinka.“¹⁸

¹⁴ SUCHL, Jan. Vteřiny mezi životem a smrtí: Akce HS: Cesta končí pod Huascaránem, 3. vyd., Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1987, 233 s., strana 152.

¹⁵ SUCHL, Jan. Vteřiny mezi životem a smrtí: Akce HS: Cesta končí pod Huascaránem, 3. vyd., Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1987, 233 s., strana 184.

¹⁶ Seznam publikovaných knih je uveden v bibliografii Viléma Heckela v Příloze č. 1, str. 60.

¹⁷ Výstava nesla název: *Jan Červinka - Momenty z historie československého expedičního horolezectví*. Probíhala v prostorách Národní technické knihovny v pražských Dejvicích od 3. 12 2012 do 31. 1. 2013.

¹⁸ MALIŠOVÁ, Markéta a Helena HECKELOVÁ. *Vilém Heckel: životopis* [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.vilemheckel.cz/index.php/ivotopis>

3 Československá média během let 1950–1970

Období mezi lety 1950–1970 bylo vybráno ke zkoumání s ohledem na Heckelovu publikační činnost v médiích, zejména v časopisech. V tomto období bylo autorovi publikováno nejvíce snímků.

V první podkapitole bude pomocí nastudované literatury¹⁹ ilustrován dobový mediální kontext. V druhé části budou připomenuty základní tituly, které pravidelně vycházely během zkoumaného období. Pro úplnost budou uvedeny i novinové tituly, přestože se jim tato práce nebude věnovat. Poslední část bude věnována československé fotografii a jejímu vývoji ve vytyčeném období. Pozornost bude zaměřena výhradně na fotožurnalistiku a oficiální snímky, publikované v tehdejších médiích.

3.1 Dobová situace v československých médiích v letech 1950–1970

Po nástupu komunistů k moci v roce 1948 začala nová vládnoucí strana centralizovat dohled nad tokem informací směrem k občanům. Pro zkoumané období byla typická snaha „*maximalizovat kontrolu KSČ nad průběhem mediální komunikace, a izolovat tak občany od závadných informací a orientovat jejich názory žádoucím směrem*“.²⁰ Za žádoucí byly považovány stranické informace, které měly čtenáře a posluchače donutit k souhlasu s tehdejší politikou KSČ.

Na distribuci těchto žádoucích zpráv dohlíželo zpočátku kulturně propagační oddělení ÚV KSČ, pod které spadal tiskový a vydavatelský odbor. Tento komunistický aparát „*rozhodoval o existenci každého periodika, jeho obsahu i personálním obsazení vedení redakce*“.²¹ V roce 1953 byla pravomoc kontroly médií přenesena na státní

¹⁹ Zejména *Dějiny českých médií 20. století* a také *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Bibliografický údaj viz níže.

²⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 137.

²¹ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288, str. 256.

správu. Konkrétně na ministerstvo vnitra, pod nímž vznikla instituce s názvem Hlavní správa tiskového dohledu (HSTD). Jejím úkolem bylo zajišťovat předběžnou cenzuru. V praxi to znamenalo, že bez razítka pověřeného cenzora nemohla být příslušná mediální informace publikována. Cenzoři byli podobně jako za protektorátu přítomni v každé redakci či tiskárně. Nejvíce pracovníky HSTD zaměstnávaly kulturní časopisy, od roku 1963 to bylo téměř z poloviny. Filmy, televizní vysílání a celostátní novinové texty byly často předem projednávány a schvalovány přímo ideologickým oddělením ÚV KSČ.²²

System striktní předběžné cenzury začal v polovině šedesátých let zaostávat za silící změnou společenských poměrů a vzrůstající reformní náladou. Reakcí na tento vývoj byla v roce 1966 přeměna HSTD na Ústřední publikační správu. Hlavními rozdíly za prvé bylo, že se existující cenzurní organizace stala přiznaným orgánem, napadnutelným soudní cestou. Za druhé již nesměla zakazovat zveřejňování nevyhovujících materiálů, ale pouze na něj upozornit. Nová instituce si však nevybudovala příslušný respekt u šéfredaktorů a také znejistili samotní cenzoři, kteří své zásahy značně omezili.²³ Cenzurní instituce následně nedokázaly udržet krok se zvyšujícím se zájmem veřejnosti o média, který byl pro šedesátá léta typický. Podle Jürgena Wilkeho tento nárůst zájmu způsobil tehdejší rozvoj a rozšíření televize. Tím vzrostla také doprovodná důležitost tisku, který měl „*mentálně a rozumově zpracovat letmé televizní dojmy.*“²⁴

V období tzv. pražského jara gradoval postupný trend liberalizace poměrů v československých médiích. Charakteristickým bylo například dříve nepřipustné neformální spojení Dubčekova vedení s novináři. Paradoxně to byl ale Svaz československých novinářů, který se až do poslední chvíle stavěl k reformám odmítavě. Zásadní změnu učinil až po lednovém zasedání ÚV KSČ v roce 1968, kdy už „*byly karty jasně rozdány a kdy se za demokratické reformní úsilí postavilo také vedení*

²² KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 139-140.

²³ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 141-178.

²⁴ *Česká média a česká společnost v 60. letech*. Editor Barbara Köpplová, Radim Wolák. Praha: Radioservis, 2008, 170 s. ISBN 978-808-6212-944, str. 19.

strany.²⁵ Za vítězný den novinářů a fotografů by se dal považovat 26. červen 1968, kdy Národní shromáždění označilo cenzuru za „nepřípustnou“ a zrušilo Ústřední publikační správu, která ji vykonávala. Dále bylo zrušeno ustanovení o množstevním přidělu papíru, takže deníky už mohly stanovovat náklad podle svého vlastního uvážení.²⁶

Kvůli zrušení cenzury v létě roku 1968 komunistická strana ztratila moc v oblasti kontroly médií. Tento stav čím dál více zneklidňoval vedení SSSR, v čele s L. I. Brežněvem, které ho považovalo jako fatální ohrožení pozice KSČ. Východní blok se obával utvrzení reformních tendencí na plánovaném sjezdu KSČ, a tak celá situace vyvrcholila vojenskou intervencí do Československa zeměmi Varšavské smlouvy v noci z 20. na 21. srpna 1968. Podle plánu okupačních vojsk měla tuzemská média zveřejnit zvací prohlášení, ospravedlňující intervenci. To se však nestalo a československá média začala naopak veřejnost stmelovat a vést proti okupaci. Většina deníků a časopisů, přes snahu okupantů je zastavit, vycházela v prvních vyhocených dnech „ilegálně“ dál.²⁷

30. srpna, tedy devět dní po vpádu okupačních vojsk, obnovila vláda cenzurní instituci. Tentokrát s názvem Úřad pro tisk a informace (ÚTI), který měl nejprve na média minimální vliv. Na počátku roku 1969 bylo ale již zjevné, že přechodná demokratizace médií je „na ústupu a bude dále oslabována a potlačována.“²⁸ Na tuto situaci reagoval svým sebeupálením v lednu stejného roku student Jan Palach. Následné mediální projevy sympatie s Palachem byly využity jako záminka pro personální čistky v redakcích. K podobnému vyostření situace došlo také po tzv. hokejových událostech²⁹,

²⁵ *Česká média a česká společnost v 60. letech*. Editor Barbara Köpplová, Radim Wolák. Praha: Radioservis, 2008, 170 s. ISBN 978-808-6212-944, str. 36.

²⁶ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288, str. 310.

²⁷ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 188-190.

²⁸ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288, str. 313.

²⁹ **Hokejovými událostmi** se rozumí situace od 21. března 1969, kdy českoslovenští hokejisté dvakrát porazili na mistrovství světa v hokeji výběr Sovětského svazu. V ulicích českých měst následovaly masové spontánní oslavy, zněla hesla „Za srpen!“ nebo „ČSSR-okupanti 4:3“. Před kanceláří ruského Aeroflotu v Praze příslušníci StB vyrovnali dlažební kostky, kterými zničili výlohu a vyprovokovali tak dav ke zničení kanceláře. Následovala tvrdá ruská odvěta, posílení hlídek s obrněnými transportéry ve městech a další omezování občanských svobod. (zdroj: syndikat-novinaru.cz, Reflex)

kdy částečně vyprovokované protisovětské nálady v ulicích byly potrestány a vedly k dalšímu nahrazování redaktorů v médiích. Klíčová mocenská výměna přišla 17. dubna, kdy byl na post generálního tajemníka ÚV KSČ místo Alexandra Dubčeka zvolen Gustáv Husák. Tuto výměnu lze považovat za počátek normalizace a „*konečné fáze umravňení médií, vyznačující se personálními změnami a zastavováním mnoha periodik.*“³⁰. Zkraje této fáze, která trvala následujících dvacet let, došlo ještě v lednu roku 1970 k velké očiště strany. V KSČ po ní zůstali pouze členové odmítající reformy pražského jara a schvalující srpnovou vojenskou intervenci. Stranu v důsledku toho opustilo půl milionu lidí, z toho desetitisíce z nich pod statutem „vyloučen“.³¹ Ti se v budoucnu potýkali s těžkými následky společenského vyloučení, způsobeného většinou ztrátou zaměstnání.

3.2 Periodika mezi lety 1950–1970

Mezi novinami dominovalo v tomto období svým nákladem i dopadem *Rudé právo*. To vzniklo jako stranický tisk Komunistické strany Československa v roce 1920 a nejvyššího počtu výtisků (kolem 1 000 000 kusů denně³²) dosahovalo od padesátých let dvacátého století. Vedle *Rudého práva* také komunistická strana vydávala *Novou svobodu* pro Ostravu a *Glos Ludu* pro polskou menšinu. Druhými nejčtenějšími novinami tohoto období byla *Práce*, kterou od roku 1945 vydávalo Revoluční odborové hnutí. Z deníků dále vycházela *Lidová demokracie* Československé strany lidové a své noviny s názvem *Svobodné slovo* si udržela také Československá strana socialistická. Pod těmito názvy³³ vycházely oboje noviny od roku 1945. Významným vydavatelem byl také Československý (později Socialistický) svaz mládeže, pod nímž vycházel deník *Mladá fronta*.

³⁰ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 197.

³¹ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 204.

³² KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 128.

³³ Předtím se jednalo o *Lidové listy* a *České slovo*.

Československý svaz mládeže vydával také časopisy. Mezi ně se řadí týdeník *Mladý svět*, který měl vyhlášenou fotografickou produkci. Ve vytyčeném období dosáhl nejvyšší prodejnosti časopis *Vlasta*³⁴, který vydávala Rada československých žen a na jehož počátcích se podílela její předsedkyně Milada Horáková.³⁵ Ke konci šedesátých let nabývaly na významu kulturní časopisy, které se staly platformami reformních názorů. Zřejmě hlavním hybatelem byly *Literární noviny*, které byly v únoru 1968 represivně zasaženy pro názorovou neposlušnost. Nutno však připomenout, že do přelomu šedesátých a sedmdesátých let měl výsadní postavení v československých médiích také rozhlas, který prožíval zlaté období před masovým rozšířením televize.

Nyní budou podrobněji přiblíženy časopisy, které se stanou stěžejními v analytické části této práce.

Zmíněný *Mladý svět* byl obrazový týdeník vycházející od roku 1958, který KSČ vytvořila pro zesílení vlivu na mladou generaci. Časopis věnoval velký prostor fotografickým esejům a reportážím. Často šlo o záběry všedního dne, života mladých lidí nebo cestování. V letech největšího rozříšení vycházel v průměrném nákladu 270 000 výtisků.³⁶ Vůdčí osobností *Mladého světa* byl Leoš Nebor, který založil jeho obrazovou část.

Svět v obrazech byl týdeník, který začalo šířit Vydavatelství ministerstva informací v roce 1945. Tento kulturně politický, prorežimní časopis se později přesunul pod Orbis, ČTK a nakonec byl v roce 1966 převzat nově vzniklým vydavatelstvím Novinář. Kmenovým fotografem *Světa v obrazech* byl Karel Hájek. Časopis, zprvu jako jeden z mála, publikoval agenturní snímky ze zahraničí.

Týdeník *Stadión* vznikl v roce 1953 přejmenováním dřívějšího titulu *Ruch*, který vydávala Československá obec sokolská. *Stadión* vydávalo Státní tělovýchovné nakladatelství a jeho obsahem byla osvěta tělesné výchovy, sportovní zpravodajství a zezáčátku i politika. To vše pod heslem: „První ve sportu, první v práci“. Kmenovým fotografem *Stadiónu* byl Jaroslav Skála, který v něm působil v letech 1953–1988.³⁷

³⁴ Podle Končelíka, Večeřy a Orsága až 640 000 výtisků v průměrném nákladu ve sledovaném období.

³⁵ BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288, str. 202.

³⁶ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 202.

³⁷ Osobní stránky fotografa Jaroslava Skály. www.fotoskala.cz

Měsíčník *Za krásami domova* vydávalo Sportovní a turistické nakladatelství a pod tímto jménem vycházel v letech 1955–1959. Po tříleté pomlce začal v roce 1962 znovu vycházet pod názvem *Krásy domova*, ale pouze do roku 1967. Tento vlastivědný časopis vybízel čtenáře ke vstupu do různých turistických kroužků nebo horolezeckých oddílů. Také předkládal tipy na tuzemské výlety za přírodou, architekturou apod.

Časopis *Květy* vychází od roku 1951, kdy se přihlásil k tradici stejnojmenného časopisu J. K. Tyla z 30. let 19. století.³⁸ Profiloval se jako časopis pro celou rodinu s širokým spektrem témat. Časopis měl zhruba třetinový až poloviční náklad v porovnání s *Vlastou*.³⁹ Podle Vladimíra Remeše „vynikaly *Květy* průraznou a nápaditou prací s fotografií, (...) a vytvářely šťastnou konstelaci lidí, majících pro větší význam fotografie ve společnosti cit i pochopení.“⁴⁰

Československá fotografie byl odborný časopis, jehož začátky sahají do roku 1893. V letech 1950–1953 zažíval politicky ovlivněné období, když byl pod vládou „stalinistického ideologa“⁴¹ Františka Doležala. Tehdy nesl název *Nová fotografie*. V roce 1953 přišel do vedení Jaroslav Spousta, který vrátil měsíčníku původní název *Československá fotografie* a omezil sovětský vliv. „Při listování ročníky z dalších let je vidět, jak inscenované záběry hrdinů práce postupně nahrazují snímky obyčejného života ve stylu poezie všedního dne, jak se na stránky časopisu postupně vracejí Sudkova díla i experimentální fotografie a jak se začínají objevovat články o fotografech z agentury Magnum.“⁴² Časopis přestal vycházet v roce 2009.

3.3 Československá fotografie mezi lety 1950–1970

Podobně jako se po nástupu komunistů k moci v roce 1948 změnil přístup k psané žurnalistice, změnil se také ve vztahu k fotožurnalistice. Od fotografie bylo nově vyžadováno hlavně agitovat a ukazovat v pozitivním světle vládnoucí stranu a propagovat její ideologii. Mnoho periodik bylo zrušeno, na pozice šéfredaktorů byli

³⁸ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 146.

³⁹ KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310, xxxii s. příl. ISBN 978-807-3676-988, str. 176, 202.

⁴⁰ ŠOLC, Ladislav. *Československá novinářská fotografie*. Praha: Československý svaz novinářů, 1989, str. 46.

⁴¹ Podle Vladimíra Birguse. Nejstarší český fotografický časopis přestal vycházet. *DIGI Foto*. 2009, č. 2.

⁴² BIRGUS, Vladimír. Nejstarší český fotografický časopis přestal vycházet. *DIGI Foto*. 2009, č. 2.

dosazování komunisté a nepohodlní fotografové měli problémy. Příkladem může být vykonstruovaný proces s reportérem Jindřichem Marcem, který kvůli komunistům strávil ve vězení sedm let (1950–1957).⁴³

Oficiální fotografie (neoficiální viz poznámka⁴⁴), která byla publikovaná v tehdejších periodikách, se podřídila oficiálnímu uměleckému směru, tedy socialistickému realismu. Tiskly se zejména snímky pracovního procesu, úspěšného budování socialismu, zdárného plnění pětiletok, radostné mládeže apod. KSČ plně využívala fotografii, jako médium s mýtusem pravdy, k propagandistickým účelům a snažila se v lidech vzbudit kladný postoj k režimu. Fotografové byli podle Ladislava Sitenského v těžké situaci. „V padesátých letech, čím byl člověk větší umělec, tím větší měl problém se uživit. A tak se musel živit reportážema nějakých takových realističtějších věcí.“⁴⁵

V časopisech se objevovalo stále méně krajinářských fotografií, momentek a zátiší. Krajina se směla fotografovat pouze s traktorem. Redakce také odmítaly tisknout zobrazení lásky a z tisku mizel každodenní život. Právě k tomuto postupu na počátku padesátých let fotografy a editory nabádal ideový, třídně stranický přístup v duchu stalinismu. V Československu ho zastřešovali svými teoriemi „nové fotografie“ hlavně František Doležal, autor knihy *Théma v nové fotografii* (1952), redaktor *ČS fotografie* a fotograf

Obrázek č. 1: „Na zlatých lánech dozrává bohatá úroda“ autor Jan Žáček, rok 1957, zdroj: Květy

⁴³ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005, 163 s. ISBN 80-7101-041-3, str. 81.

⁴⁴ Ve zkoumané době vznikaly také umělecky významné **neoficiální fotografie**. Byly to zpravidla snímky, které vznikaly stranou veřejnosti v ateliérech a nebyly publikovány v tehdejších médiích. Do této kategorie by se daly zařadit například výtvarné fotografie Evy Fukové, akty Karla Ludwiga nebo magický realismus Emily Medkové. Mnoho podobně zaměřených ateliérů a fotografických fondů bylo z politických důvodů zlikvidováno. Tato práce se bude nadále věnovat pouze oficiální fotografii publikované v médiích.

⁴⁵ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005, 163 s. ISBN 80-7101-041-3, str. 81.

Václav Jirů⁴⁶ nebo kritik fotografů-výtvarníků František Čihák. Těmto příznivcům socialistického realismu se postavil například Ján Šmok z pražské FAMU. V dokumentu České televize komentuje knihu *Théma v nové fotografii*. Citují: „*To byly takové ideologické návody, jak pokrokově fotografovat. A já jsem neudělal nic jiného, než že jsem napsal, že je to blbost.*“⁴⁷

V oblasti zpravodajství, podle fotografa Ericha Einhorna v té době lidé „zapomněli, co vlastně novinářská fotografie je, a že musí odpovědět na základní otázky.“⁴⁸ Také pravých fotožurnalistů bylo málo, podle Vladimíra Remeše Československo nikdy nemělo fotoreportéra výrazných kvalit a většina z fotografů podlehla ilustrované (tj. aranžované) fotografii, kterou vytvarovala magazínová éra třicátých a čtyřicátých let. Šlo o komerční zužitkování fotografie, „*mířící v poválečné éře i u nás od zájmů novinářských k zájmům obchodním.*“⁴⁹ Za výjimku pokládal osobnost nejslavnějšího fotoreportéra té doby, Karla Hájka. Ten však podle Vladimíra Birguse v padesátých letech „*svůj talent a vliv nevyužil jako kronikář doby, ale stále více jako všestranný rutinér, plnící jakékoliv zadání.*“⁵⁰

V polovině padesátých let se v denících opět začal přikládat význam kvalitnější reportážní práci a časopisečtí fotografové se odvažovali tvořit osobitější témata na úkor propagandy režimu.⁵¹ Téma budování socialismu se poměrně rychle vyčerpalo a mezi lidmi začala růst potřeba dívat se na obyčejné a prosté věci. Více se zachycovala například krajina hor, která byla dříve odsuzována jako únikové téma.⁵² Fotografii všedních věcí jako první prosadil deník *Večerní Praha*, který vznikl roku 1955 a ve kterém později působil zmíněný fotograf Erich Einhorn. Kolem roku 1956 podle

⁴⁶ Jeho článek o knize *Cesty k vrcholům* bude zmíněn v kapitole Dobový mediální obraz Viléma Heckela.

⁴⁷ HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Konec strašidel*. 1997, stopáž 30 min.

⁴⁸ HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Konec strašidel*. 1997, stopáž 30 min.

⁴⁹ ŠOLC, Ladislav. *Československá novinářská fotografie*. Praha: Československý svaz novinářů, 1989, str. 48.

⁵⁰ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Praha: Uměleckoprůmyslové muzeum, 2005, 163 s. ISBN 80-7101-041-3, str. 81.

⁵¹ I fotograf Václav Jirů „nesetřval na překonaných dogmatech a v druhé polovině desetiletí překvapil živou tvorbou,“ tamtéž, str. 82.

⁵² HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Konec strašidel*. 1997, stopáž 30 min.

Michaely Beladové stále dominovalo fotografování člověka při práci, sportu a rekreaci. „Lidé tak získávali dojem, že skutečný život existuje pouze v továrnách, na polích, v závodních klubech apod. Akt a zátiší se ani nadále nevyskytovaly.“⁵³

Éra humanistické fotografie (neboli poezie všedního dne) v Československu vrcholila po nástupu časopisu *Mladý svět* mezi lety 1958 až 1968. Tento nový styl fotografování, který pro svět produkovala prestižní agentura Magnum nebo americký časopis *Life*, dorazil do Československa s několikaletým zpožděním. Podle Daniely Mrázkové „světová humanistická fotografie vznikla jako přímá reakce na válku. Ale u nás to nebyla pouze reakce na válku, ale i na to, co se zde stalo po ní.“⁵⁴ Hlavními představiteli humanistického proudu u nás byli fotografové *Mladého světa*, například Leoš Nebor, Miroslav Hucek, Pavel Dias nebo Jan Bartůšek. Mimo *Mladý svět* a pozornost veřejnosti pak například fotografka dětí a stáří Dagmar Hochová.

V tištěných médiích by se nástup humanistické fotografie dal například ilustrovat na velkém nárůstu ženských portrétů na titulních stranách časopisů⁵⁵, ubývání fotografií z politických sjezdů a otevírání témat jako jsou drogy nebo hnutí hippies. V šedesátých letech také sílily kulturní kontakty se západem, a tak se do periodik často dostávaly fotoreportáže z míst, která by byla před několika lety ještě tabu. Například zdařilé obrazové publikace Miloně Novotného o životě v New Yorku nebo Londýně⁵⁶. Příkladem může být také v praktické části (s. 37) zmíněná výprava Viléma Heckela na francouzskou Korsiku v roce 1967 a následný publikovaný materiál.⁵⁷

Důležitým fotografickým tématem byl také proces okupace v roce 1968. Dalo by se nadneseně říci, že v ulicích tehdy fotografoval každý, kdo vlastnil aparát. Významný soubor vytvořil Josef Koudelka, kterému za něj byla v následujícím roce udělena Cena Roberta Capy. Cenné záběry také pořídil Jindřich Marco. Nutno však připomenout,

⁵³ BELADOVÁ, Michaela. *Česká reportážní a dokumentární fotografie v letech 1959-1969*. Praha, 2007. 68 listů. Vedoucí práce Alena Lábová, str. 4.

⁵⁴ HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Konec strašidel*. 1997, stopáž 30 min.

⁵⁵ Jak bude doloženo v analytické části na straně 37, Vilém Heckel nebyl v tomto trendu výjimkou.

⁵⁶ První kniha: FUKOVÁ, Eva; NOVOTNÝ, Miloš; ŠECHTLOVÁ, Marie. *New York*. Praha : Mladá fronta, 1966. Druhá kniha: NOVOTNÝ, Miloš. *Londýn*. Praha: Mladá fronta, 1968.

⁵⁷ ČERNÍK Arnošt a Vilém HECKEL. Hora mezi dvěma moři. *Za krásami domova*. 1967, č. 4.

že oba fotografové snímky z okupace zveřejnili pod svými pravými jmény až přibližně po dvaceti letech.⁵⁸

V posledním úseku zkoumaného období v této bakalářské práci, v roce 1970, začala být oficiální fotografie opět důležitým nástrojem státní moci. Komunistická strana ji začala využívat jako prostředku, který měl podpořit nastupující normalizaci. Místo zahraničních reportáží se znovu vrátily materiály propagující krásy tuzemska, z titulních stran zmizely dívky v plavkách a po letech se začaly ve větší míře objevovat fotografie hlavních ikon Sovětského svazu, například V. I. Lenina.⁵⁹ Zajímavým neoficiálním svědectvím této doby jsou snímky dokumentaristky Dany Kyndrové.⁶⁰

⁵⁸ Koudelka v roce 1984 a Marco v roce 1990. BIRGUS, Vladimír a Pavel SCHEUFLER. *Fotografie v českých zemích 1839-1999: chronologie*. 1. upravené vyd. Editor Vladimír Birgus, Jan Mlčoch. Praha: Grada Pub., 1999, 215 p. ISBN 80-716-9902-0, str. 105.

⁵⁹ *Květy*. 1970.

⁶⁰ Konkrétně sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století, kdy Kyndrová dokumentovala masové komunistické slavnosti, ale také každodenní život. Výstava fotografií z tohoto období proběhla od 4. 7. do 14. 8. 2011 na Staroměstské radnici v Praze. Nesla název *Rituály normalizace*, stejně tak jako kniha, vydaná ve stejném roce. KYNDROVÁ, Dana. *Rituály normalizace: Československo 70.-80. let*. Praha: KANT - Karel Kerlický, 2011, 175 s. ISBN 978-807-4370-441.

4 Vývoj fotografie Viléma Heckela

První část této kapitoly bude zaměřena na formující období tvorby Viléma Heckela, tedy na průmyslovou a propagační fotografii. Bude uveden pohled na tuto problematiku od samotného Viléma Heckela a také fotografa Karla Hájka.

Hlavní pozornost bude věnována specifikům jeho krajinářských a horolezeckých fotografií. Těmi se Vilém Heckel nejvíce proslavil veřejnosti a jeho knihy s horskou tematikou měly široké čtenářské publikum. „*Říkají mi fotograf hor a mají pravdu, hory jsou mi nejbližší.*“⁶¹

Jako poslední samostatná podkapitola byla po delší úvaze zařazena Heckelova fotografie každodenního života, která na jeho cestách začala ke konci šedesátých let převažovat nad horolezeckými a krajinářskými snímky.

Rozdělení do těchto tří podkapitol je pouze pomocné. Polohy Heckelova díla se během jeho života různě překrývaly. Například i v období, kdy začal ve větší míře fotografovat hory, jeho zdrojem obživy zůstaly propagační zakázky.

4.1 Propagační reportáž Viléma Heckela

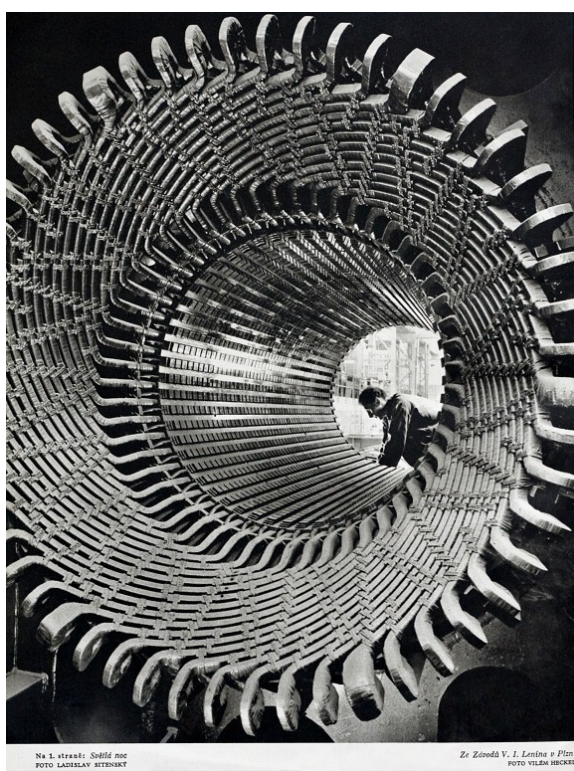
Vilém Heckel do této oblasti fotografie pronikl ve čtyřicátých letech, kdy si vydělával jako propagační fotograf v ateliéru „Illek a Paul“. Prostřednictvím tohoto vyhlášeného studia se setkal s Fredem Kramerem, který byl „*absolutní hvězdou reklamní a propagační fotografie 50. – 70. let*“⁶² a který fotil pro stejné exportní podniky. V roce 1941 se Heckel rozhodl opustit rychlé tempo práce pod značkou Illek a Paul a stal se průmyslovým fotografem na plný úvazek. Nejprve pro brněnskou Zbrojovku, později například Československou obchodní komoru. Podle jeho dcery Heleny byl však jeho hlavním zaměstnavatelem Motokov. „*Také dělal zakázky pro*

⁶¹ Citát Viléma Heckela. zdroj: MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 41.

⁶² MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 8.

*Teslu, pro Škodovku plzeňskou... Ale všechno to byly zakázky přes ten Motokov. A to ho živilo.*⁶³

Hlavní část jeho propagační tvorby spadala do kontextu doby, kdy se přílišná uměleckost a subjektivita fotografům nevyplácela. Důležité bylo uposlechnout příkaz a mít dokonalou techniku. „Riziko, že by do fotografování dali něco ze své fantazie, jim nestojí zato, protože by už nemuseli dostat další práci.“⁶⁴ Heckel byl však světlou výjimkou a většinou dokázal najít nový neotřelý pohled či kompozici i v zaprášené tovární hale.

Obr. č. 2: „Ze závodů V. I. Lenina v Plzni“, autor V. Heckel, rok 1959, zdroj: Květy

Své zkušenosti s tímto typem práce popisuje sám Vilém Heckel v článku *Propagační reportáž*, který vyšel v časopise *Československá fotografie* v roce 1957⁶⁵. Na úvod v něm rozděljuje propagační fotografii na **reklamní**, tedy ateliérovou, kde si fotograf „prostředí tvořivě přizbůsobuje“, a na **reportážní**, kdy fotograf „v těžších podmínkách zachycuje skutečnost tvůrčím záběrem bez úpravy a bez vlivu na fotografovaný objekt i jeho okolí.“ Zbytek článku zaměřuje na reportážní větev, ve které pracuje „již několik let, zejména při plnění úkolů našeho exportu a propagace v zahraničí“. Dále laicky

popisuje svou fotografickou techniku: „Volím komoru většího formátu s prvotřídní vyměnitelnou optikou, abych získal snímky schopné i značného zvětšení.“ Je podle něj nepřijatelné přesvědčovat zákazníka o kvalitách propagovaného zboží nekvalitní fotografií. „Snímek z provozu obráběcího stroje provedu například tak, aby vzbuzoval dojem práce snadné, čisté, přesné, dokonalé.“ Součástí většiny Heckelových

⁶³ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

⁶⁴ MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 14.

⁶⁵ HECKEL, Vilém. Propagační reportáž. *Československá fotografie*. 1957, č. 8. (Všechny citace v odst.)

reklamních fotografií jsou lidé v roli stafáže. Jak sám píše ohledně lidí, věnuje „*velkou péči výběru vhodných typů a odpovídajícího oblečení.*“ Tím se však dostává mimo jím vytyčenou oblast reportážní propagace, jelikož tento přístup nese znaky reklamní fotografie. Ke konci svého textu se Vilém Heckel pozastavuje nad nízkými nároky na propagační fotografii, „*kteřé jsou často tak malé, že odborník žasne, s čím se propagační pracovník spokojí.*“ Úplný závěr je typický pro toto období věnován ideologické poznámce. „*Fotograf-propagátor našeho zboží v zahraničí si musí být především vědom, že pracuje s určitým přesným posláním, odůvodněným hospodářskými a politickými zájmy státu.*“⁶⁶

Problematikou reportážní fotografie se zabýval také Heckelův současník a významná fotografická osobnost té doby, Karel Hájek. „*Propagační fotografie má všechno dovoleno, protože jejím posláním není přesný dokument ani přesný doklad událostí života nebo práce,*“⁶⁷ stojí v jeho textu. Podle Hájka má tento druh fotografie jediný účel, a to „*zaujmout diváka pro určitou věc za každou cenu.*“ Hájek píše také o fotografii propagačně politické, ale zde si již uvědomuje možnost jejího zneužití. Na příkladu zákazu zveřejňování fotografií laskavých lidí z nepřátelských zemí zdůrazňuje, že i propagační fotografie má svojí stinnou stránku. „*Avšak faktem zůstalo, že všude na světě se tato propaganda považovala za prospěšnou státu a musela se tak provádět.*“

Tehdejší situace však nebyla pouze formální a „šedivá“, jak popisují v článcích Heckel a Hájek. Běžný život tehdejších propagačních fotografů přibližuje dcera Viléma Heckela. Zmiňuje například na pražské „komise v Mánesu“. Jednalo se o určitou platformu, kam si grafici, malíři a fotografové chodili nabízet práci mezi sebou. Vilém Heckel nebyl výjimkou. „*Třeba grafik dostal nějakou zakázku, a když byl kamarád táty, tak to dohodil tátovi. A obráceně.*“⁶⁸ Podle Heckelové šlo o dobu, kdy podobní umělci drželi pohromadě. Podotýká, že fotografové spolu tehdy nesoupeřili, ale horlivě o svých snímcích diskutovali nad červeným vínem. Důkazem této semknutosti může být fakt, že lidé z těchto oborů společně trávili volný čas. Například na chatě Cihlářce v

⁶⁶ HECKEL, Vilém. Propagační reportáž. *Československá fotografie*. 1957, č. 8. (Všechny citace v odst.)

⁶⁷ PECHÁČKOVÁ, Alena. *Karel Hájek - fotograf, teoretik, organizátor*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. 97 listů. Vedoucí práce Alena Lábová. Str. 63–65. (Všechny citace v odstavci.)

⁶⁸ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

Krkonošich. „*Tam jezdili jenom chlapi s dětma. Jenom fotografové, grafici a my, děti.*“⁶⁹
Heckelová přirovnává zážitky z dětství se svým otcem k filmu *S tebou mě baví svět*.

Zmíněné volnější podmínky pro práci měl Vilém Heckel díky svému členství ve Svazu československých výtvarných umělců, kam byl přijat v roce 1949. Jak již bylo uvedeno v životopise na str. 5, díky tomu se mohl prodejem fotografií živit samostatně.

Specifickou oblastí jsou Heckelovy snímky z motokrosových závodů, u kterých kombinoval reportážní a propagační přístup k práci. Fotografoval

Obr. č. 3: Vilém Heckel při práci, vedle stojí jeho manažer Emanuel Kupčák, zdroj: archiv H. Heckelové

závodníky v nearanžovaných situacích, ale částečně za obchodním účelem. Spolupracoval se značkami JAWA a ČZ, které měly tehdy celosvětové jméno. Vilém Heckel byl jejich tovární fotograf.⁷⁰

Co se týče Heckelových výprav do české přírody, dalo by se říci, že i z nich vozil propagační snímky. Mnoho z nich bylo poté využito v časopisech k propagaci organizované turistiky, horolezeckých kroužků apod. Tyto fotografie budou zmíněny v analytické části (s. 36).

Za propagační fotografie, sloužící určité podpoře socialismu, se dají považovat jeho publikované snímky spartakiády v roce 1955 nebo spartakiádního zimního srazu turistů v roce 1959⁷¹. Pozdější spartakiády již pravděpodobně nedokumentoval. Také

⁶⁹ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

⁷⁰ MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 14.

⁷¹ *Československá fotografie*. 1955, č. 8 a *Za krásami domova*. 1959, č. 18.

na velkých expedicích v druhé polovině šedesátých let kromě pořizování snímků plnil Vilém Heckel osvětové úkoly. V navštívených zemích svými fotografiemi propagoval československou kulturu a výrobky. Fotografie vystavoval například v Rusku nebo Afghánistánu. Společně s Valeriánem Karouškem připravovali výstavu i v peruánské Limě, která měla být otevřena 16. června 1970 po návratu expedice z hor. Jak je však známo, nikdo z československé výpravy se tohoto data nedožil.⁷²

Výstava jeho propagačních snímků se uskutečnila v roce 2012⁷³. Na expozici s názvem *Vilém Heckel neznámý* si návštěvníci si prohlédli nikdy nepublikované fotografie Viléma Heckela z jeho reklamních zakázek. Například snímky automobilů Škoda, dobových rádií, fotoaparátů, ledniček nebo vysavačů. Na všech snímcích typicky figurovali i jejich šťastní uživatelé.

Obr. č. 4: Fotografie Charlotte Sheffield, Miss USA 1957 s vozem Škoda 450 jako pozvánka na výstavu, rok 1957, zdroj: hruboskalsko.cz

⁷² SUCHL, Jan. *Vteřiny mezi životem a smrtí: Akce HS, Cesta končí pod Huascaránem*. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1984, str. 162.

⁷³ Výstava probíhala od 17. 5. do 17. 6. 2012 ve výstavním sále Muzea Českého ráje v Turnově.

4.2 Krajinářská a horská fotografie Viléma Heckela

Cílem této podkapitoly bude představit teoretické i praktické zázemí tvorby, která Viléma Heckela proslavila široké veřejnosti, tedy krajině a horám. Uvedené informace se budou snažit odpovědět na otázky, jaký byl jeho přístup k fotografování krajiny, jakou fotografickou techniku nejčastěji používal či s jakými obtížemi se potýkal při dokumentování horského prostředí. Informace budou prokládány nalezenými citacemi Viléma Heckela nebo vyprávěním spisovatele Oty Pavla.

4.2.1 Tuzemská krajina objektivem Viléma Heckela

Dříve než Vilém Heckel vyrazil na cesty do Hindúkuše či Pamíru, tvořil výhradně v české a slovenské krajině. Heckel ve svém článku o fotografování krajiny z roku 1954 konstatuje, že základem úspěchu krajináře je jeho „*upřímná a opravdová láska k přírodě.*“⁷⁴ Tento cit, který mu byl zřejmě vštěpován od dětství, prožíváme podle něj jen tehdy, „*oddáme-li se krajině bezprostředně, dáme-li se unášet jakousi vyšší mocí.*“ Z toho by se dalo usoudit, že krajina pro Heckela nebyla jen objektem pro mechanickou reprodukci, ale že pro něj znamenala až cosi duchovního. „*Kdo nikdy neprožil ony harmonické chvíle v krajině, kdy se jí obdivujeme a podivujeme, tomu krajinářská fotografie mnoho neřekne,*“ píše v článku. Vilém Heckel také varuje, aby lidé nepodlehli svádění fotografie a nestali se „*automatem nebo fotografem profíkem.*“ Fotograf podle něj musí při práci vždy zůstat člověkem a s krajinou spolupracovat. „*Vzít krajině – dát krajině. To je zákon železné spojitosti, bez kterého se nevytvoří umělecká krajinářská fotografie.*“

Krajinu Vilém Heckel ztvárňoval zpočátku citově při nahodilých cestách a spíše ve stylu upomínkových fotografií. S rostoucím zájmem o jeho publikace nahradil citovou dokumentaci promyšleným výběrem významných a oblíbených míst Československa.⁷⁵ „*Procoural jsem všechny naše hory a podhůří, všude jsem doma. A stále s sebou tahám – aparát!*“⁷⁶

⁷⁴ HECKEL, Vilém. Krajinářská fotografie. *Českosl. fotografie*. 1954, č. 1. (Všechny citace v odstavci.)

⁷⁵ DVORÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, strana 33.

⁷⁶ HECKEL, Vilém a Gustav VLK. *Poslední hora*. Praha: Pressfoto, 1971, str. 1.

4.2.2 Vysoké Tatry objektivem Viléma Heckela

Směřovat do vyšších hor začal Vilém Heckel od roku 1953. Tehdy připravoval vydání knihy *Naše hory* a chyběly mu do ní pouze záběry horolezců. „Podle jeho představy patřili k skalním stěnám jako jejich nejvášnivější obdivovatelé.“⁷⁷

Obr. č. 5: Vilém Heckel ve Vysokých Tatrách, rok 1955, zdroj: archiv H. Heckelové

Heckelovým záměrem bylo vyfotografovat výstup nějakou těžkou stěnou, a tak zvolil vyhlášenou cestu *Hokejka* v západní stěně Lomnického štítu. Liberecké horolezce fotografoval z lehčího terénu vedlejší *Karouškovy cesty*. „Všichni jsme jako v extasi, jen uzávěrka přerušuje hrobové ticho. I přes varování se odvažuji na těžkou posici, která mi umožňuje fotografování.“⁷⁸ Lehčí terén však neznamená lehký průběh. Heckelův první

⁷⁷ HECKEL, Vilém. *Naše hory*. epitař František Kožík. Praha: Orbis, 1972. bez označení stran.

⁷⁸ HECKEL, Vilém. Jak vznikala kniha *Cesty k vrcholům*. *Československá fotografie*. 1956, č. 12.

střet s nebezpečnou situací v horách s odstupem popsal jeho přítel Ota Pavel: „V okamžiku vystřízliví. Balí aparát, ruce se mu chvějí. Nepospíchá, ví, že nesmí udělat jediný ukvapený pohyb. Už rachotí velké kapky. Náhle si uvědomuje pod sebou tu obrovskou propast a proměnu rázem mokré skály. Nikdy nebyl vynikající lezec, neměl sem chodit, a hlavně neměl lézt tak dlouhý travers.“⁷⁹ Heckela z těžké situace ve vytrvalém dešti zachránila přátelská pomoc. Byl zajištěn spolulezcem Trousílkem a výše ve stěně jim shodili pomocné lano zkušeni liberečtí lezci Šimon a Svatoš.

Přes zmíněnou příhodu se hned v roce 1955 vydal s horolezeckým reprezentačním družstvem na zimní přechod hřebene Vysokých Tater. Tuto výpravu v krutém počasí chtěl dokumentovat aparáty Primarreflex s teleobjektivem a pohotovějším Rolleiflexem s kratším objektivem. „Po cestě na základnu jsem zjistil, že štěrbina Primaru zamrzá. Rozhodl jsem se tedy jen pro Rolleiflex a 60 filmů, které jsem po dvou rozdělil mezi všechny účastníky,“ popisuje Heckel. Filmy⁸⁰, převážně formátu 6x6 nebo 6x9 cm, měnil na vhodných místech bez ohledu na počet exponovaných snímků, aby měl zásobu pro obtížnější části výstupu. Ty exponované nosil v sáčku z rezného plátna, který byl zabalený v dalším igelitovém. Kvůli větší hloubce ostrosti nejčastěji fotil na clony 5,6 až 8. S časy kolem 1/200 s. „Delší expozice nelze udržet pro fyzickou námahu výstupu.“⁸¹ Filtr používal pouze jediný, a to žlutozelený pro zesvětlení zeleně a ztmavení oblohy. Zřejmě na adresu přechodových filtrů poznamenal: „Používání filtrů, zvláště některých, vytváří nereálnou, novou atmosféru.“⁸² Vilém Heckel pracoval s přístroji s centrální uzávěrkou. Podle Jiřího Machta mu to umožňovalo například pracovat v horách při nízkých teplotách; vyměnit porouchaný objektiv, který má vlastní závěrku, a komoru dál používat nebo rovnoměrně osvitit políčko i za mrazivých teplot.⁸³

Ohledně samotného průběhu fotografování v horách Heckel přiznal, že kamarády bylo možné do určité míry „podle potřeby a záměru ovlivnit a domluvit se s nimi“. Ne vždy si však mohl aranžování záběru dovolit. Fotograf od skupiny

⁷⁹ HECKEL, Vilém a Ota PAVEL. *Hory a lidé*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1964. kapitola V. Tatry.

⁸⁰ Používal nejčastěji filmy ORWO 20 a 22 DIN. Vývojku negativní D 76 a pozitivní Blautol nebo Neutol.

⁸¹ HECKEL, Vilém. Jak vznikala kniha *Cesty k vrcholům. Československá fotografie*. 1956, č. 12.

⁸² ŠOURKOVÁ, Alena. Jak se co dělá? Vilém Heckel - hory. *Československá fotografie*. 1969 č. 1.

⁸³ MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 65.

horolezců vyžaduje velkou dávku tolerance, zároveň však musí stačit postupu skupiny. Často jí předbíhá, dohání, nadbíhá, a samozřejmě, někdy zdržuje. A fotografický přístroj podle Viléma Heckela dokáže přivést spolulezce do „stavu zcela nesportovní zuřivosti“.⁸⁴

4.2.3 Asijské velehory objektivem Viléma Heckela

Mostem do největších hor planety se stal Vilému Heckelovi centrální Kavkaz v letech 1958 a 1962. Tam se poprvé seznámil s prací v ledovcovém terénu, pětitisícovou výškou, ale také se smrtí spolulezců. Konkrétně Pavla Černíka a Zdeňka Studničky v severní stěně Šchary.⁸⁵

Po Kavkazu následovala první výprava téměř na „střechu světa“. Českoslovenští horolezci se chystali do Hindúkuše z afghánské strany, kde je měly čekat výšky nad 6000 metrů. Tomu musel Vilém Heckel přizpůsobit svou výbavu, a tak poslal všechny své fotoaparáty výrobcům s žádostí o zimní úpravu. „*Brzy na to jsem dostal zpět speciálně upravené oba rolleiflexy i linhofku z NSR. Švédský výrobce Hasselblada se mi dokonce zaručil, že upravený fotoaparát bude spolehlivě fungovat až do teploty 35 stupňů Celsia pod nulou.*“⁸⁶ Vilém Heckel odjel na expedici se čtyřmi fotoaparáty. Na nich střídal pevné objektivy 50 mm, 65 mm, 120 mm a 180 mm. Dále měl 600 černobílých filmů, 200 barevných filmů a samozřejmě osobní věci, jídlo a horolezeckou výstroj. Takový náklad by byl však i nad Heckelovy síly, je tedy nutné vysvětlit, že do základního tábora výprava využila služeb afghánských nosičů. Filmy Heckel na velkých expedicích balil do speciálního papíru s dehtovou vložkou. Podle fotografa Michala Kramáře to mělo různé výhody. „*Když se stalo, že nosič s bednou s jeho filmy upadl do vody, a se celá namočila, filmy zůstaly neporušené v pořádku.*“⁸⁷

⁸⁴ ŠOURKOVÁ, Alena. Jak se co dělá? Vilém Heckel - hory. *Československá fotografie*. 1969 č. 1.

⁸⁵ HECKEL, Vilém. *Expedice Kavkaz*. Praha: Svět sovětů, 1965. str. 119.

⁸⁶ HECKEL, Vilém. Fotografoval jsem v horkém ledu. *Stadión*. 1965, č. 42.

⁸⁷ ČTVRTNÍK, Mikuláš. Příběh Viléma Heckela. *Český rozhlas: Historické obzory* [online]. 2008 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/pribeh-vilema-heckela>

V průběhu dvou výprav do Hindúkuše v letech 1965 a 1967 už bylo Heckelovi téměř padesát let, přesto musel držet krok se špičkovými horolezci i na místech s nedostatkem kyslíku. Fotografoval podle svých slov se sebezapřením a poté musel často dohánět skupinu. „*Bud' jsem před ní nebo za ní, stranou – a pořád doháním. Ve chvílích oddechu – fotografuji...*“⁸⁸ V roce 1965 se dostal s třemi přáteli do kritické situace při sestupu z hory Uparisina (6260 m), kde kvůli silnému sněžení vzrůstalo akutní lavinové nebezpečí. „*Já to tak ani nevnímám. Já jsem tam měl tou dobou ty nejlepší příležitosti k fotografování. Každou chvíli mohla na nás spadnout lavina. To všechno jsem nevnímám. Já viděl jenom to vypětí. Jenom to, na co jsem vlastně čekal celý svůj život,*“ vzpomíná Heckel.⁸⁹ V článku pro týdeník *Stadión*⁹⁰ popisuje, jak na Uparisíně musel pracovat „ilegálně“, aby ho spolulezci nezpозorovali. Vilém Heckel si jako jediný z nich onu kritickou situaci užíval. „*Měl jsem skoro vztek. Na své dobré kamarády. Nikdo nechtěl ani na okamžik počkat.*“ A tak ho spolulezci museli zachraňovat z nebezpečné situace téměř proti jeho vůli.⁹¹ Nakonec ho v pořádku dostali do tábora. „*Když jsme konečně dorazili dolů a mohl jsem si prohlédnout ty ztrhané tváře, mdlé oči, únava ze mě rázem spadla. To budou portréty!*“ Nikdo mu však nevěnoval pozornost, po vyčerpávajícím sestupu všichni tři jeho přátelé zamířili rovnou do spacích pytlů ve svých stanech.

Nejvyšší hora⁹², kterou Heckel dosáhl a z níž také fotografoval, byla vysoká 6 875 m. V asijských zemích musel kromě nedostatku kyslíku čelit také úředním komplikacím. Například v Pákistánu jednal o uvolnění exponovaných filmů ze země a musel čekat dva dny, než místní úřady dovolily československé výpravě tyto filmy odvézt.⁹³

⁸⁸ DVORŽÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, kapitola Hory.

⁸⁹ PALCOVÁ, Veronika. ČESKÁ TELEVIZE (dokumentární film). *Portrét Viléma Heckela*. 1995.

⁹⁰ HECKEL, Vilém. Fotografoval jsem v horkém ledu. *Stadión*. 1965, č. 42.

⁹¹ Sestup z Uparisíny popisuje ve své knize také jeden z nejlepších českých horolezců Radovan Kuchař. KUCHAŘ, Radovan. *Deset velkých stěn: [výstupy horolezce století]*. 3. české pozměň. vyd. Vsetín: Altituda, 2003, 300 s., ISBN 80-902-8949-5, strana 287.

⁹² Hora se jmenuje Dir Zom, 6 875 m n. m., Heckel na ni vystoupil společně s horolezcem Janem Červinkou v průběhu expedice Hindúkuš 1967 (Pákistán).

⁹³ ŠEDIVÝ, Vladimír. *K vrcholu Tirič Míru*. Praha: Orbis, 1974, str. 130.

4.3 Humanistická fotografie lidí Viléma Heckela

Zhruba od poloviny šedesátých let začal Vilém Heckel ze svých cest vozit více fotografií místních lidí v jejich přirozeném prostředí.⁹⁴ Převážně šlo o nearanžované reportážní portréty, zachycující život v podhůří velehor. Člověk pro Viléma Heckela přestával být doplňkem fotografie, ale hlavním nositelem jejího příběhu. Heckel si zároveň začal více všimnout kulturních tradic daných zemí a běžných starostí každodenního života. Na Korsice v roce 1966 například zpracovával téma rybářů a v té době také začal fotografovat děti. Typickými pro toto období jsou například portréty řemeslníků, trhovců, islámských žen nebo peruánských domorodců.

Zajímavá čísla k této problematice nabízí Jiří Macht ve své diplomové práci.⁹⁵ V Heckelově publikaci z Kavkazu s názvem *Království slunce a ledu* z roku 1960 je 179 snímků. Z toho záběrů místních lidí je podle Machta 13 (7 %). Zbytek tvoří krajina, horolezecká akce, cestovní snímky atd. Jiří Macht také spočítal fotografie v knize *Schody pod vesmír*, která je z roku 1970 a obsahuje celkem 139 snímků. Fotografií místních lidí je tu podle něj 38. Oproti publikaci z Kavkazu se jedná o nárůst na 27 %.

Podle Karla Dvořáka šlo o životně významnou proměnu Viléma Heckela, o jeho cestu „za obyčejným životem hluboko dole pod vesmírnými vrcholky hor,“ blíže ke „středu pozemského dění“.⁹⁶ Nová výpovědní podoba jeho díla se podle Dvořáka blíží fotografiím Švýcara Wenera Bischofa.

⁹⁴ BALAJKA, Petr. *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*. Praha: ASCO, 1993, 451 p. ISBN 80-704-6018-0, str. 108.

⁹⁵ MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha, 2003. 40 s. Magisterská práce. FAMU, katedra fotografie. Vedoucí práce Zdeněk Kirschner, str. 35–37.

⁹⁶ DVORÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, str. 81, 82.

Svojí roli na posunu k fotografii lidí hrál podle Heleny Heckelové také jeho věk.⁹⁷ Podle ní už mu zřejmě dělalo problémy nosit těžkou výbavu, a proto trávil v horách méně času.⁹⁸ K pohybu v ulicích mezi místními lidmi Heckelovi také „pomáhaly“ časté úřední průtahy ohledně vydávání povolení do horských území. *„Zatímco čekání uvádělo jeho druhy v zoufalství, objevil on v horečné činnosti nový svět své fotografie.“*⁹⁹

Obrázek 6: „Čajovna v Kábulu“, autor Vilém Heckel, 1965, zdroj: kniha Vilém Heckel od Karla Dvořáka

Závěrečná složka Heckelova díla bohužel nedostala šanci se více rozvinout. Lze jen spekulovat, zda by se stala jeho hlavním způsobem vyjádření. Paradoxem je, že Vilém Heckel zemřel v peruánských horách, do kterých odjel přesvědčen, že se místo vrcholového horolezectví bude již věnovat hlavně životu domorodého obyvatelstva. *„Už moc nepolezu, chci fotit indiánské vesnice, lidi, zvyky, chci to všechno přivést k nám domů...“*¹⁰⁰

⁹⁷ Heckelovi bylo v průběhu expedice do Peru 52 let. Podle jeho přítele Josefa Sekala trpěl v posledních letech také velkými bolestmi v kolenou.

⁹⁸ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

⁹⁹ *Československá fotografie*. 1968, č. 5.

¹⁰⁰ Citát Viléma Heckela před odjezdem o Peru. HECKEL, Vilém. *Naše hory. epitaf František Kožík*. Praha: Orbis, 1972, epitaf str. 3.

5 Analytická část – Dobová periodika a Vilém Heckel

Tato část práce bude věnována výzkumu publikační činnosti Viléma Heckela ve vybraných časopisech z období padesátých a šedesátých let.

Nejprve budou uvedeny výsledky kvantitativního výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, ve kterých periodikách fotograf publikoval nejvíce snímků.

Těžištěm analytické části bude zejména kvalitativní rozbor zkoumaných materiálů. Jeho cílem bude přiblížit, jakým způsobem využívala a zprostředkovávala práci Viléma Heckela československá tištěná média. Pro tyto účely bude využito šestice časopisů, představených na str. 11, 12.

Dále tato kapitola nabídne shrnutí dobového pohledu na osobnost i tvorbu Viléma Heckela. Tento mediální obraz bude kromě článků v časopisech, sestaven částečně i z dobové sekundární literatury (knihy do roku 1973).

Následovat budou ukázky vybraných fotografií, pomocí nichž budeme demonstrovat Heckelův vizuální styl práce. Na příkladech se budeme snažit ukázat, zda Vilém Heckel používal metody propagační fotografie také v horách.

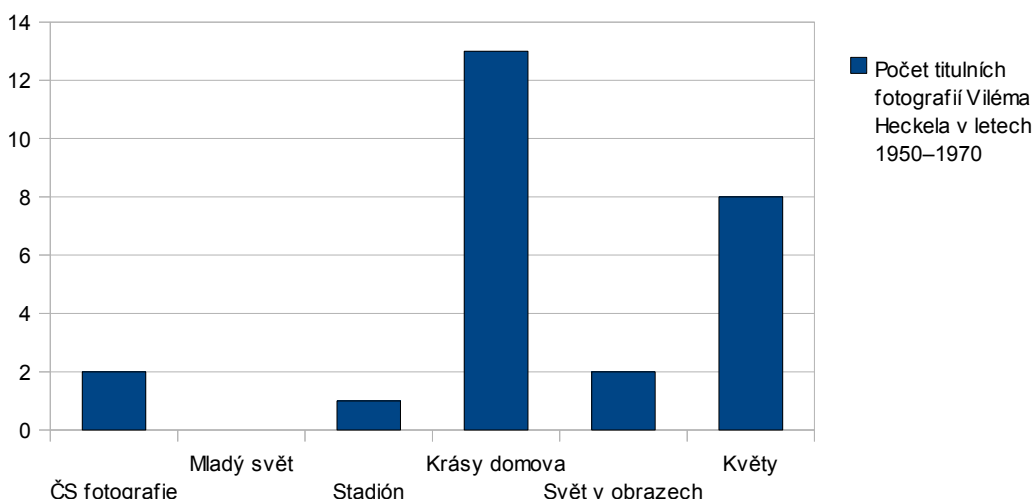
Součástí kapitoly bude komparace tvorby Viléma Heckela s fotografiemi jeho současníka a přítele Ladislava Sitenského. Ten ve zkoumaném období s zpracovával obdobná témata jako Vilém Heckel.

Doplňkovou podkapitolou bude medializace neštěstí v Peru 1970, opět na základě vybraných periodik.

5.1 Vlastní kvantitativní výzkum

Původní domněnka uvedená v tezích bakalářské práce, že Vilém Heckel publikoval fotografie hlavně v titulech *Svět v obrazech* a *Květy*, se během bádání ukázala jako chybná. Proto jsem se rozhodl přidat do zkoumaného vzorku ještě sportovní týdeník *Stadión*, obrazový týdeník *Mladý svět*, vlastivědný měsíčník *Krásy domova*¹⁰¹ a odborný fotografický měsíčník *Československá fotografie*.

Následující graf srovnává počet publikovaných fotografií Viléma Heckela na titulních stranách uvedených časopisů.

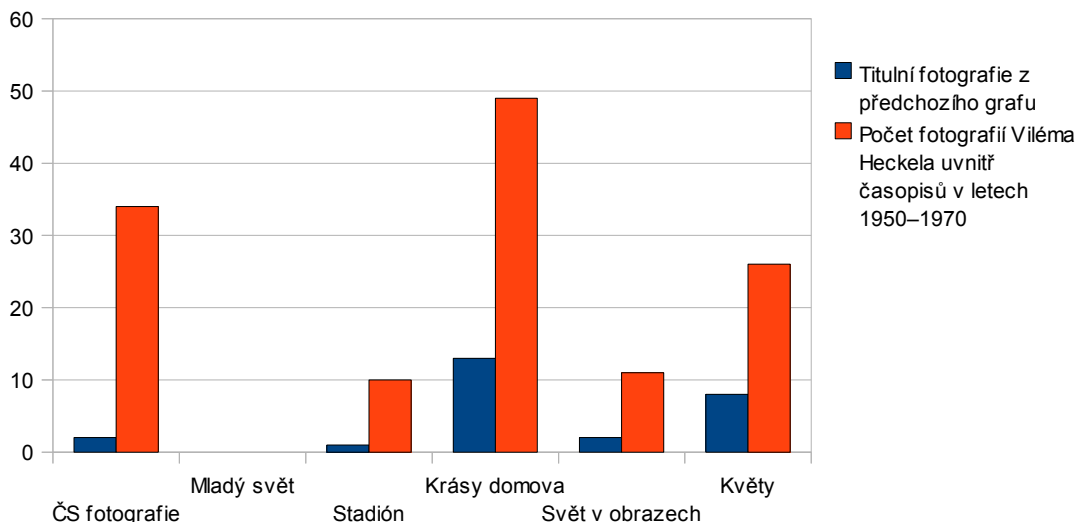

Graf č. 1: Počet titulních fotografií Viléma Heckela ve vybraných časopisech

Na další straně jsem kvantitativně srovnal počet Heckelových fotografií uvnitř vybraných periodik. Počítal jsem fotografie většího formátu, které měly minimální plochu cca poloviny stránky časopisu.¹⁰² Pro lepší představu jsem v něm ponechal titulní fotografie z prvního grafu.

¹⁰¹ Časopis se od roku 1955 do roku 1959 jmenoval *Za krásami domova*. Poté na dva roky přestal vycházet. Od roku 1962 do roku 1967 nesl název *Krásy domova*. Po zbytek práce bude pro oba časopisy používán kratší název *Krásy domova*.

¹⁰² K jistému zkreslení druhého grafu mohlo dojít z důvodu, že u fotografií uvnitř časopisů občas nebyli uváděni autoři (týkalo se to hlavně periodik *Stadión* a *Svět v obrazech*).

Graf č. 2: Počet fotografií Viléma Heckela uvnitř vybraných časopisů

Také v tomto grafu jasně převažuje časopis *Krásy domova*. Původní domněnka, že nejvíce Heckelových fotografií vycházelo ve *Světě v obrazech* a *Květech*, je tím pádem vyvrácena. Pouze v případě časopisu *Květy* by se dalo hovořit o větší spolupráci s Vilémem Heckelem, počet fotografií je však nižší než u *Československé fotografie*. Nejméně publikoval Vilém Heckel v časopisech *Svět v obrazech* a *Stadión*. V *Mladém světě* jsem dokonce za celé období nenašel ani jednu fotografii od tohoto autora.

Menší míru publikování snímků Viléma Heckela si vysvětlují malým zájmem o krajinářskou a horskou fotografii ve sportovních týdenících (*Stadión*) a v týdenících pro mládež (*Mladý svět*). Zmíněný fotografický žánr spíše odpovídal odborným nebo vlastivědným časopisům (*Československá fotografie*, *Krásy domova*).

5.2 Vlastní kvalitativní výzkum

V úvodu této části bude rozebrána Heckelovu publikační činnost, a to postupně po jednotlivých časopisech. Bude zkoumáno, zda obsah snímků odpovídá uvedeným historickým souvislostem a teoreticky načrtnutému vývoji osobnosti Viléma Heckela. Největší prostor bude věnován periodiku *Krásy domova* s ohledem na výsledek kvantitativního srovnání. Dále bude práce pokračovat podle struktury, která je uvedena v úvodu kapitoly 5.

5.2.1 Analýza Heckelovy publikační činnosti v časopisech

V týdeníku *Svět v obrazech* zpočátku padesátých let dvacátého století převažovaly fotografie Karla Hájka. Často publikoval snímky komunistických sjezdů, budování socialismu nebo vrcholných stranických představitelů. Ze zmíněného období jsem také zaznamenal četné fotografické příspěvky Ladislava Sitenského, jehož častým tématem byla práce, děti, státní návštěvy apod. Občas publikovali své fotografie také například Jan Lukas či Emil Fafek.

Snímky Viléma Heckela se začínají ve *Světě v obrazech* výrazněji objevovat až v šedesátých letech. V roce 1959 mu byla publikována titulní fotografie z Kavkazu (str. 61), jejíž popisek zároveň láká čtenáře ke zhlédnutí probíhající výstavy. Úryvek z popisku, který zřejmě Heckel nepsal, dokládá, že ani jeho fotografiím se nevyhnuly fráze ohledně utužování vztahů se SSSR: „*Naši nejlepší horolezci zkoušejí svou dovednost a odvahu i v horách Sovětského svazu, s jehož horolezci je pojí vřelé přátelství.*“¹⁰³ V roce 1963 Heckel fotografoval kolektivní štafetu ve Vysokých Tatrách a o rok později publikoval snímky, které měly nalákat čtenáře na zimní dovolenou do Orlických hor.¹⁰⁴

¹⁰³ *Svět v obrazech*, 1959, č. 2.

¹⁰⁴ *Svět v obrazech*, 1963, č. 17 a *Svět v obrazech*, 1964, č. 51.

Nejobsáhlejším materiálem Viléma Heckela ve *Světě v obrazech* byla čtyřstránková reportáž z úspěšné expedice Hindúkuš 1967, kde československá výprava poprvé dosáhla výšky nad 7000 metrů nad mořem. Jedná se o jednu z posledních reportáží konce šedesátých let, kdy ještě na Heckelovými fotografiích převažuje horolezecká tematika. Naopak v třístránkové reportáži s názvem „Pohanské údolí“ se již všech pět fotografií týká života národa Káfírů v západním Pákistánu. Stránce dominuje portrét místního děvčete¹⁰⁵, dále je tu snímek vesnického starce, zdejšího způsobu pohřbívání nebo ukázka káfírské architektury. Článek je z roku 1968, celkem názorně tedy reflektuje tehdejší Heckelův vývoj k humanistické fotografii lidí.

Jak již bylo zmíněno, časopis *Stadión* vznikl v roce 1953 přejmenováním dřívějšího týdeníku *Ruch*. V *Ruchu* jsem žádné fotografie Viléma Heckela nenašel. Týdeník *Stadión* byl zaměřený na tělesnou výchovu a sport. Většinu prostoru zabíral fotbal, hokej a atletika.

Občas se zde kromě nejpopulárnějších sportů objevily i reportáže s tematikou horolezectví. Například článek „Klenotnice přírody“ o Vysokých Tatrách s fotografiemi Viléma Heckela z roku 1955.¹⁰⁶ O rok později vychází reportáž o otevírání hraničních přechodů s Polskem, také v oblasti vysokých Tater, ale tentokrát s nepřilíš precizními snímky Viléma Heckela. Z pěti fotografií s lidmi jsou k němu na čtyřech snímcích fotografování otočení zády.¹⁰⁷ V čísle z roku 1959 najdeme reklamu na probíhající výstavu fotografií z Kavkazu. „*Podmanivá krása Heckelových fotografií je současně autorovým vyznáním jeho dlouholeté lásky k horolezeckému sportu,*“ stojí v pozvánce.¹⁰⁸ Další upoutávka s titulkem „Na Kavkaze – a přece v našich horách“, tentokrát přes celou stránku, propaguje knihu *Království slunce a ledu*. Cituji z dobové reklamy: „*Je to nebezpečná kniha. Svádí, láká. Svádí k horolezectví, láká k vrcholům Kavkazu.*“¹⁰⁹

Nejzajímavějším materiálem, který jsem ve *Stadiónu* našel, byla expediční reportáž „Hindúkuš je náš“¹¹⁰ z roku 1965. Zaujme akčním snímkem od Viléma Heckela na

¹⁰⁵ Jak se lze dočíst v článku od Vlastimila Šmídy, Vilém Heckel musel za fotografování „několika místních krások klopat rupie“. *Svět v obrazech*, 1968, č. 13.

¹⁰⁶ *Stadión*, 1955, č. 2.

¹⁰⁷ *Stadión*, 1956, č. 18.

¹⁰⁸ *Stadión*, 1959, č. 3.

¹⁰⁹ *Stadión*, 1960, č. 15.

¹¹⁰ *Stadión*, 1965, č. 42.

titulní straně (str. 62) a pokračuje na třech stranách uvnitř časopisu. Karel Hrubec v textu zpracovává vyprávění Viléma Heckela, který popisuje průběh výpravy od získávání povolení od afghánského krále až po samotné fotografování v šestitisícových výškách.

V padesátých letech vycházely Vilému Heckelovi v *Květech* občasné samostatné fotografie bez delších textových doprovodů. Mezi lety 1955 a 1958 zde publikoval pět titulních snímků. (str. 63). Roku 1958 v *Květech* nalezneme reportáž z Kavkazu, doprovázenou Heckelovými fotografiemi. V první polovině šedesátých let se Vilém Heckel prakticky přestal objevovat, tematiku hor místo něj v *Květech* zpracovával hlavně Ladislav Sitenský.

Heckel se vrací do časopisu v roce 1967 ilustračními snímky ke článku „Živým pro výstrahu“¹¹¹, který se zabývá velkým lavinovým neštěstím, při kterém zemřelo sedm lidí, a rozebírá problematiku činnosti horské služby v Tatrách. Jak je však uvedeno v poznámce, fotografie vrtulníků byly pořízeny v Alpách. V roce 1968 Heckel zpracoval téma zimního vyžití na slovenském Chopoku a dále v *Květech* nalezneme jeho fotografii z Pákistánu, která je použita jako ilustrační pro článek o dobývání alpského Mont Blancu.

Zřejmě nejdelší reportáž s fotografiemi Viléma Heckela, kterou jsem při studiu periodik objevil, vyšla v *Květech* v roce 1969 a měla plochu šesti a půl strany. Článek s názvem „Pohané v Hindúkuši“¹¹² popisuje již zmíněný ateistický národ Káfírů, který československá expedice navštívila při cestě z Hindúkuše. Má tedy stejné téma, jako výše zmíněná reportáž ve *Světě v obrazech*. Z šesti otištěných snímků se pět týká života Káfírů, pouze jeden je čistě krajinářský. V roce 1969 se Heckelovy fotografie objevují ještě u článku o výstupu severní stěnou kavkazské Šchary, kde jsou ale opět použity pouze jako ilustrační. Materiály, vydané po neštěstí v Peru, budou zmíněny v podkapitole Medializace tragédie v Peru roku 1970.

¹¹¹ *Květy* 1967, č. 42.

¹¹² *Květy* 1969, č. 22. Autor textu je Vladimír Šedivý.

V měsíčníku *Československá fotografie* byly snímky Viléma Heckela většinou zveřejňovány bez delšího doprovodného textu. Často se nacházely v obrazové příloze a krátkým popiskem. Jeho první fotografie se zde objevily už roku 1954, konkrétně například snímek z motocyklových závodů, kde Heckel využívá metodu pohybové neostrosti, nebo z operačního zákroku v nemocnici. Je zde také jeho článek o fotografování krajiny, kterému již byla věnována pozornost na str. 22. V roce 1955 se čtyři ze sedmi fotografií Viléma Heckela týkaly první celostátní spartakiády. Jejich popisky jsou například „Nástup mužů“ nebo „Cvičení žen s kuželi“.¹¹³

Horolezeckými snímky začíná Heckel do *Československé fotografie* pronikat v roce 1956, kdy osm z devíti publikovaných snímků má právě tuto tematiku. V dubnu téhož roku mu zde vychází první fotografie na titulní straně (str. 64) a publikuje článek o horské fotografii, z nějž bylo čerpáno v podkapitole 4. 2. 2. Další rok je naopak ve znamení propagační fotografie, v sekci „výchovné články“ je zařazen text Viléma Heckela, rozebraný na str. 18. Kvalitní hlubotisk časopisu dává vyniknout technicky vydařené fotografii Škody 440 (lidově nazývané Spartak), motocyklu Jawa – Pionýr nebo například procesu „sváření vnitřku difuséru pro cukrovar“.¹¹⁴

Do roku 1966 se Heckelovy fotografie objevují v měsíčníku jen vzácně, převažují zde nové formy a noví autoři. Větší prostor dostává Heckel až v roce 1967, kdy mu vycházejí čtyři fotografie z výstavy o Hindúkuši. O rok později časopis ku příležitosti jeho padesátých narozenin publikuje čtyři fotografie z Hindúkuše a vyjadřuje se k Heckelovu vzrůstajícímu zájmu o svět lidí pod horami. „*První stránky tohoto rodícího se alba už mají své mistrovské kousky.*“¹¹⁵

Dva textově nejbohatší články přímo o Vilému Heckelovi vznikly v letech 1969 a 1970. Prvním materiálem je rozhovor s autorem v rubrice „Jak se co dělá“. Obsahuje však jen dvě otázky, takže je to spíše monolog o jeho životě a technice fotografování hor. I zde jsou již dvě ze tří fotografií věnovány člověku a citace Viléma Heckela potvrzují jeho nastíněný vývoj. „*Někdy se mi zdá, že my horolezci jsme vlastně v horách cizorodý živel, že tam skoro nepatříme. A začínají se mi líbit domorodci. (...) A mě ti lidé*

¹¹³ Spartakiády v letech 1960 a 1965 již zřejmě Vilém Heckel nefotografoval, nebo přinejmenším jejich snímky nikde nepublikoval.

¹¹⁴ *Československá fotografie*. 1957, č. 8.

¹¹⁵ *Československá fotografie*. 1968 č. 5. Autor textu má novinářskou zkratku „ma“.

*přitahují čím díl více. Je v nich stejná moudrost, jako v prapůvodní krajině velehor.*¹¹⁶
Druhý velký článek bude rozebrán v podkapitole Dobový mediální obraz Viléma Heckela (s. 39).

Nejvíce fotografií publikoval Vilém Heckel v časopise *Krásy domova*. Pokud by do kvantitativního výzkumu byly zahrnuty i menší fotografie, dominance tohoto periodika by byla ještě výraznější. Od roku 1955, kdy *Krásy domova* začaly vycházet, byl Vilém Heckel jedním z jeho hlavních fotografů. Důvodem bylo zřejmě i to, že členem redakční rady byl Arnošt Černík, Heckelův blízký přítel a člen několika horolezeckých expedic.

Už v roce 1955 zde najdeme článek o zmíněném přechodu Vysokých Tater od horolezce Radovana Kuchaře. Text doprovází devět fotografií Viléma Heckela z výpravy, kde se seznamoval s prací ve vysokohorském terénu. Kromě horolezectví v tomto roce publikuje také snímky architektury, květeny nebo organizované turistiky. Jsou zde k nalezení také jeho otištěné snímky spartakiády (str. 65).

Obdobně velké množství fotografií publikoval Vilém Heckel také mezi lety 1956 až 1959. Jeho snímky často doprovází články¹¹⁷ o horolezecké metodice nebo stojí samostatně, opět například s tematikou tuzemské krajiny či turistických táborů a srazů. Zmíněné organizované turistice přikládá časopis velký význam. Heckelovy fotografie tak slouží jako „lákadlo“ ke vstupu do těchto kroužků a uskupení. Pod heslem „turistika ozdravuje a omlazuje“ jsou k vidění například klikující polonazí turisté před táborem (na další straně). V roce 1958 lze zaznamenat úbytek snímků Viléma Heckela, který je zapříčiněn jeho účastí na expedici Kavkaz. V horolezeckých tématech ho dočasně nahrazují Oldřich Dvořáček nebo Ludvík Beck. O rok později už Heckelovy fotografie zabírají čtvrtinu všech titulních stran a jsou publikovány také snímky k dvoustránkovému textu Arnošta Černíka ze zmíněné expedice.¹¹⁸

¹¹⁶ *Československá fotografie*. 1969 č. 5. Zpracovala Alena Šourková.

¹¹⁷ *Za krásami domova*, 1956. Příklady názvů článků: „Horolezecký cvičitel, Jaký má být horolezec, Lano a lezecké uzly...“

¹¹⁸ *Za krásami domova*, 1959, č. 11. Článek se jmenuje *V ledové stěně Nakra-Tau*.

Obrázek č. 7: „Rozcvička na turistické základně u Nové Dědiny ve Slezsku“, *Za krásami domova*, autor Vilém Heckel, rok 1956, zdroj: *Za krásami domova*

Po obnovení časopisu v roce 1962 na titulních stranách Heckelovy fotografie nejsou. Ve zmíněný rok na nich převažuje tvorba portrétního fotografa Přemysla Karáska a občas se publikuje také dokumentarista Jindřich Marco. Připomeňme, že titulní strany *Krás domova* jsou již kolorované a v šedesátých letech je jejich nejčastějším motivem snímek usměvavé slečny. V roce 1963 publikoval Vilém Heckel ještě tři titulní fotografie s tematikou hor, následující roky se však i on požadovanému trendu sličných dívek přizpůsobil. Díky tomu se na obálky *Krás domova* dostávají pro Viléma Heckela netypické ženské portréty (str. 66).

Dalším trendem šedesátých let, který byl zmíněn v teoretické části, byly sílící kulturní kontakty se západem a větší šance vycestovat tímto směrem. Názorným příkladem je cesta Viléma Heckela a Arnošta Černíka na francouzskou Korsiku, o které následně publikovali reportáž „Hora mezi dvěma moři“¹¹⁹. Materiál s pěti snímky byl koncipován jako hlavní téma čísla, na titulní straně byl zdůrazněn Heckelovou fotografií a citací z Černíkovy reportáže.

¹¹⁹ *Krásy domova*, 1967, č. 4.

5.2.3 Dobový mediální obraz Viléma Heckela

Mediální obraz Viléma Heckela ve zkoumaném období vychází víceméně pozitivně. Ze strany novinářů a fotografů jsem mnoho negativní kritiky Viléma Heckela nenašel. Je to zdůvodnitelné tím, že Heckelova práce má nekonfliktní charakter. Je v souladu s univerzálními hodnotami, většinou jde o oslavu přírody a také člověka, který si s ní měří síly.

Tak jako Heckel vzhlíží k přírodě, vzhlížejí obvykle autoři dobových reflexí k Heckelovi. Cituji fotografa a teoretika **Václava Jírů** z recenze knihy *Cesty k vrcholům: „Obdivovali jsme krásné a překrásné fotografie horských krajin (...) musíme po zásluze ocenit pernou práci, ba dřinu fotografa – výtvarníka – a odvahu horolezce Heckla, jeho obětavost a vytrvalost, s níž se vláčel celou cestou družstva s kamerou a materiálem...“*¹²⁰ Jírů dále obdivuje jeho zanícení, aby přechod hřebene Tater zachytil co „nejkrásněji“. Zde je vidět příklon k magazínovému pojetí fotografie oproti čistému dokumentu. Dva týdny v horách zcela jistě nebyly jen krásné, k expedici patří i únava, špatné počasí nebo neshody uvnitř týmu.

Podobný pohled na Viléma Heckela nabízí redaktor a horolezec **Arnošt Černík**, který se o něm zmiňuje ve svém článku o Korsice. „*Vilém vleče těžký batoh s aparáty. (...) Odpočívám. Vilém pobíhá s kamerou v ruce. Je obdivuhodné, co ten člověk vydrží.*“¹²¹ Černík s Heckelem spolupracoval jak na horách, tak i během příprav reportáží do časopisů *Krásy domova* a *Květy*.

Za mírnou kritiku by se dala považovat slova spisovatele **Oty Pavla**, který ve svém textu konstatuje, že Heckel při fotografování přestával uvažovat normálním způsobem. Ilustruje to příhodou ze skalního města v Příhrazech, kde Heckel v touze po dobrém záběru přeskočil z masivu na vysokou skalní věž, odkud nemohl zpátky. „*Dostal se na Rakev, kam lezou nejlepší machři jednou do roka. Horolezci na něho*

¹²⁰ *Československá fotografie*. 1954, č. 12.

¹²¹ *Krásy domova*. 1967, č. 4.

volali: „Ty kluku, kam jsi se to dostal s tím fotoaparátem?!“ Pak mu pomohli dolů. Jednou by ho to mohlo stát krk. Musí normálně uvažovat.“¹²²

Případy, kdy Heckel kvůli fotografování ohrožoval sebe nebo své přátele, popisují také horolezec **Radovan Kuchař**¹²³ nebo spisovatel **František Kožík**¹²⁴. Podobné situace většinou končily záchranou Viléma Heckela jeho zkušenějšími druhy.

Prozaik **Jan Suchl** na Vilému Heckelovi, již po tragédii v Peru, vyzdvihuje jeho píli a houževnatost. „*Horolezci o něm říkají, že byl strašně pracovitý... Mohl přijít sebeutahanější z túry, bylo-li ještě něco v dosahu, co neměl ve fotoaparátu, znovu vylezl ze stanu. A když k tomu potřeboval něčí pomoc, nedal se odbýt, dokud se nenašel dobrovolník a neudělal – byť s proklínáním, posílaje milého Vildu do horoucích pekel – co bylo třeba.*“¹²⁵

Zřejmě nejpropracovanější pohled na Heckelovu práci nabízí ve zkoumaném období publicista **Karel Dvořák** v článku pod rubrikou „Tvář československé fotografie“¹²⁶. Přestože se jedná o zamyšlení in memoriam, píše Dvořák o Heckelovi v přítomném čase. Tvrdí, že jej nelze zařadit k žádnému směru či proudu a že patří k nepojmenované a často přehlížené skupině. „*Jsou to tvůrci dokonalé fotografie, jejíž nelíčená pravdomluvnost spočívá jak v oblasti bytostného autorova zájmu, tak v oné technické dokonalosti.*“ Podle Dvořáka se Heckelova fotografie stále opakuje pouze ve dvou polohách, a to „*v nejvyšším napětí a v nejšťastnější úlevě*“, jinými slovy je to mužské zápolení na pokraji vysílení v kontrastu s pohledem z dosaženého vrcholu. Dvořák dává jeho fotografiím přívlastky „*věrná, prostě pravdivá, zářící čistotou pohledu nebo do nejmenšího detailu spolehlivá*“. Ke konci textu je uvedeno následující prohlášení: „*Heckel nearanžuje. Jen vnímá přírodu a děje ve všech projevech tak absolutně, že co je všední, stává se velké – a také naopak.*“ S tímto výrokiem bude polemizováno v následující části, která je věnovaná práci s konkrétními snímky.

¹²² HECKEL, Vilém a Ota PAVEL. *Hory a lidé*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1964.

¹²³ KUCHAR, Radovan. *Deset velkých stěn: [výstupy horolezce století]*. 3. české pozměň. vyd. Vsetín: Altituda, 2003, 300 s., ISBN 80-902-8949-5, strana 287.

¹²⁴ HECKEL, Vilém. *Naše hory. epitaf František Kožík*. Praha: Orbis, 1972, v epitafu.

¹²⁵ DVOŘÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982. Bez označení stránek v textu, Suchlova citace je z roku 1972.

¹²⁶ Československá fotografie. 1970, č. 11. (Všechny citace v odstavci.)

5.2.4 Příklady vizuálního stylu Viléma Heckela

Z výše zmíněného názoru Karla Dvořáka, „Heckel nearanžuje“, by se dalo vyvodit, že Vilém Heckel byl dokumentárním fotografem. Jedna z definic dokumentární fotografie zní: „*Jedná se o přesný záznam materiální skutečnosti před fotoaparátem, který má poskytnout data k následující analýze.*“¹²⁷ Podle této definice tedy fotograf snímá realitu bez dodatečných zásahů a bez sebemenších úprav scény. Níže bude zkoumáno, zda tato definice dokumentárního fotografa platí i pro Viléma Heckela.

Ať už se jednalo o reklamní nebo horskou fotografii, nedílnou součástí jeho fotografií byl člověk. Na propagačních snímcích mu sloužil jako stafáž a důležitou pozici měl také v horské fotografii. Heckel pomocí lidí zvýrazňoval například velikosti hor nebo předával emoce z průběhu expedice. V této ukázce bude ilustrováno, jakým fotografickým přístupem s lidmi pracoval.

Vilém Heckel zcela jistě aranžoval během svého počátečního období reklamního fotografa. Následující rozbor záměrně vybraných fotografií¹²⁸ se bude snažit odpovědět na otázku, zda reklamní postupy uplatňoval také při dokumentaci horolezeckých výprav.

¹²⁷ ROSE, Gillian. *Visual methodologies: an introduction to researching with visual materials*. 3rd ed. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2012, xx, 386 p. ISBN 978-0-85702-888-4, str. 301.

¹²⁸ Fotografie pro tuto část práce byly poskytnuty Helenou Heckelovou, pouze obr. č. 9 je z jiného zdroje, konkrétně z časopisu *Československá fotografie*. 1956, č. 12.

Ukázka č. 1

Jedná se o tři fotografie ze zimního přechodu hlavního hřebene Vysokých Tater v roce 1955. Druhá z nich byla publikována v časopise *Československá fotografie*¹²⁹.

Obr. č. 8: Horolezci jdou směrem od Viléma Heckela

Obr. č. 10: Horolezci se vrací z místa, kde pózovali V. Heckelovi

Obr. č. 9: Publikovaná fotografie z přechodu Vysokých Tater, zdroj: Českosl. fotografie

Na těchto fotografiích je patrné, že Vilém Heckel požádal horolezce, aby kvůli jeho fotografii odbočili mimo svou cestu. Aranžované postavy poté využil pro kompozici snímku jako měřítko přírodní scény. Kontrast malé postavy a velké hory používal velmi často.

¹²⁹ *Československá fotografie*. 1956, č. 12.

Ukázka č. 2

Na těchto fotografiích z roku 1955 budou ukázány další příklady, že Vilém Heckel aranžoval v horském prostředí také své momentky.

Obr. č. 11: Horolezci Kela, Kopal a Svatoš vyhlížejí ze stanu

Obr. č. 12: Gymnastická kreace ve svahu

Obr. č. 13: Horolezec Velička na hřebeni

Obr. č. 14: Horolezec Velička se vrací o několik kroků zpět a pózuje Vilému Heckelovi v akční pozici

Na fotografiích výše lze zkoumat, na kolik se obrazový záznam vzdálil realitě. Tento postup je typický pro zpravodajskou fotografii.¹³⁰ V jejím kontextu by se zřejmě jednalo o manipulaci. V tomto případě nejde o manipulaci, ale spíše o jistou idealizaci.

Pojem „idealizované“ podle Gillian Rose vytváří určitý systém kódů.¹³¹ V případě zkoumaného vzorku od Viléma Heckela jsou těmito kódy například úsměv do objektivu na fotografii č. 11, umocňování horolezeckého výkonu na fotografii č. 14 nebo radost z pobytu v horách na snímku č. 12.

Jedná se vesměs o drobné detaily, které však celkově mohou vypovídat také o době padesátých let. Tehdy bylo v médiích obvyklé heroizovat statečnost a výkony (nejen) horolezců. Tím, že se Vilém Heckel snažil přivést z výpravy do Vysokých Tater dokonalé fotografie, k tomuto trendu možná nevědomě přispěl.

Touha po technicky dokonalých fotografiích byla u Viléma Heckela zřejmě nastartována jeho formujícím obdobím, kdy byl zaměstnán v propagačních ateliérech. Styl „zkrášlujícího“ pohledu na skutečnost si poté udržel po celý život. V aranžování horských scén do forem reklamních plakátů je podle Daniely Mrázkové „*síla a současně i slabost Heckelových snímků. Jejich působivost i jejich – faleš.*“¹³²

Jak bylo znázorněno, Heckel si skutečnost pro své záběry často konstruoval, takže označit ho jako dokumentaristu by bylo přinejmenším nepřesné.

5.2.5 Komparace s tvorbou Ladislava Sitenského

Při vyhledávání fotografií Viléma Heckela v dobových časopisech lze těžko přehlédnout snímky Ladislava Sitenského. Tento, o rok mladší fotograf než Heckel, také rád fotografoval hory a své snímky shodně publikoval v titulech *Květy*, *Za krásami*

¹³⁰ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4. Str. 157-158.

¹³¹ ROSE, Gillian. *Visual methodologies: an introduction to researching with visual materials*. 3rd ed. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2012, xx, 386 p. ISBN 978-0-85702-888-4, str. 101.

¹³² MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 p. ISBN 80-204-0015-X. Str. 201.

domova, Svět v obrazech nebo *Československá fotografie*. Pokud by mělo být porovnáno, kterému fotografovi v těchto periodických publikovali více snímků, podíl snímků Ladislava Sitenského by jednoznačně převažoval. Ohledně horské fotografie však Sitenský k Heckelovi vzhlížel, jak bude uvedeno v citaci níže.

Poprvé se oba pomyslně „střetli“ v roce 1937, kdy nezávisle na sobě dokumentovali pohřeb prezidenta Tomáše G. Masaryka. Vilém Heckel ve svých 19 letech fotografoval pro časopis *Svět* společně s Karlem Drbohlavem. Podle Heleny Heckelové se jednalo o první publikování fotografií Viléma Heckela v časopise.¹³³ Ladislavu Sitenskému bylo tehdy 18 let a smuteční průvod fotografoval pro periodikum *Ozvěny domova i světa*. V případě porovnání těchto dvou prací se mi subjektivně jeví Sitenského esej kvalitnější než Heckelův. Sitenský dokázal například lépe zachytit prezidenta Edvarda Beneše nebo generála Jana Syrového a využíval kreativnějších kompozic. Daniela Mrázková a Vladimír Remeš jeho esej označili za vynikající.¹³⁴ Vilém Heckel stál při pohřbu na horších pozicích a často snímal lidi zezadu.

Sitenský za války fotografoval u 312. stíhací peruti ve Velké Británii a svými snímky československých pilotů z bitvy o Anglii se později proslavil. Po válce odmítl nabídku od *Sunday Times* a vrátil se do Československa, kde v roce 1955 potkal Viléma Heckela. „*Jsem strašně vděčný, že pánbůh mi poslal Vildu do cesty, protože po válce jsem byl dost pyšný na to, jak umím fotografovat, a hlavně, jak umím fotografovat hory. A najednou se objevil někdo, kdo to uměl daleko, daleko lépe než já. Zjistil jsem, že je to částečně tím, že má lepší vybavení, ale hlavně jsem pochopil, že fotografie je nejenom umění, ale také řemeslo.*“¹³⁵ V osobním životě se z nich stali velcí přátelé a v profesním se „*naprosto respektovali a nepřekáželi si*“.¹³⁶

Co se týče přístupu k fotografování, oba dva měli jednu věc společnou. Když šlo o dobrou fotografii, ostatní věci pro ně přestávaly být důležité. Jak uvádí ve své knize

¹³³ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

¹³⁴ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Paměť: Léta války 1939-1945*. Praha: Czech Photo, o. p. s., 2005, str. 6.

¹³⁵ PALCOVÁ, Veronika. ČESKÁ TELEVIZE (dokumentární film). *Portrét Viléma Heckela*. 1995.

¹³⁶ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

Sitenský: „Zkrátka, když fotografuji, jde všechno stranou, někdy bohužel i rodina.“¹³⁷ Oba byli také zvyklí fotografovat v nepříznivých podmínkách. Cituji Ladislava Sitenského: „Při třicetistupňovém mrazu a stokilometrové vichřici, což odpovídá 80°C mrazu v bezvětří, jsem jednou v Jeseníkách udělal několik set snímků.“¹³⁸ Zde už zřejmě Sitenský trochu nadsazuje, nicméně je zde opět vidět jeho důraz na kvantitu.

Obrázek č. 15: Vilém Heckel (vlevo) a Ladislav Sitenský, zdroj: archiv H. Heckelové

Sitenský na rozdíl od Viléma Heckela neměl žádné profilující téma, kromě hor fotografoval také Prahu, portréty a vlastně téměř vše, co ho obklopovalo. Dalo by se říci, že v závěrečné fázi své tvorby se k žádnému výraznějšímu tématu (podobnému válečným letcům) nedostal a spíše recykloval svá vlastivědná témata. Podle Daniely Mrázkové tvorba Ladislava Sitenského „plně odpovídala ilustračním potřebám obrázkových časopisů té doby,¹³⁹ a podle Vladimíra Vořechovského jsou si jeho

¹³⁷ SITENSKÝ, Ladislav. *Ladislav Sitenský*. Vyd. 1. Praha: Dita, 1997c1996, 255 s. ISBN 80-859-2699-7, str. 7.

¹³⁸ SITENSKÝ, Ladislav. *Ladislav Sitenský*. Vyd. 1. Praha: Dita, 1997c1996, 255 s. ISBN 80-859-2699-7, str. 7.

¹³⁹ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 p. ISBN 80-204-0015-X, str. 128.

fotografie velmi podobné. Například častým využíváním protisvětla.¹⁴⁰ Sitenský oproti Heckelovi fotografoval hory pouze z pozice turisty, jelikož nebyl aktivním horolezcem.

Na závěr této stručné komparace by bylo vhodné zdůraznit Sitenského neuvěřitelnou tvůrčí plodnost, která nemá v české fotografii obdoby. Za svůj život vytvořil 500 000 fotografií a z toho 50 000 jich publikoval v tištěných médiích.¹⁴¹ Pro porovnání, celý archiv Viléma Heckela v současnosti čítá 74 000 negativů.¹⁴²

5.2.6 Medializace tragédie v Peru 1970

Tato podkapitola je určitým vychýlením ze struktury analytické části, jelikož se nevěnuje přímo osobě Viléma Heckela. Přesto jsem se rozhodl ji zařadit jako doplněk práce, jelikož následující problematika zatím nebyla dostatečně zpracována.

V této části práce bude porovnáno, jakým způsobem tištěná média refletovala přírodní katastrofu v Peru 31. května 1970 a s ní související smrt všech členů československé horolezecké expedice. Jako zkoumaný vzorek opět využijeme zmíněných šest časopisů. Tentokrát s výjimkou *Krás domova*, které již v roce 1970 nevycházely, a *Československé fotografie*, jejíž jediný článek s tematikou tohoto neštěstí byl již rozebrán (str. 39).

Nejméně informací o zemětřesení, při kterém zahynulo přibližně 75 000 lidí¹⁴³, uvedl týdeník *Stadión*. Československou výpravu připomněl v rozsahu jedné strany s portréty účastníků a průvodním textem Gustava Vlka. Ten v něm mylně uvádí: „*Výprava nepochybně dosáhla svého cíle, splnila i úkol, se kterým se na dalekou cestu vydala. A tím byla i propagace Československa – ještě před zahájením výstupů byla uspořádána výstava známého umělce-fotografa Viléma Heckela*“¹⁴⁴. Výstava v Limě

¹⁴⁰ VOŘECHOVSKÝ, Vladimír. *S fotoaparátem mezi britskými perutěmi: (válečný reportér Ladislav Sitenský)*. Praha, 2001. 19 listů. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních studií, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Alena Lábová.

¹⁴¹ HVÍŽDALA, Karel. *Osobnost: K úmrtí fotografa Ladislava Sitenského* [online]. Neviditelný pes, 2009 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: <http://neviditelnypes.lidovky.cz/osobnost-k-umrti-fotografa-ladislava-sitenskeho>

¹⁴² Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

¹⁴³ KAČOR, Miroslav a Jindřich Procházka. ČESKÁ TELEVIZE (dokumentární film). *Osudové okamžiky: Huascarán 1970*. 2001.

¹⁴⁴ *Stadión*. 1970, č. 26.

však byla pouze ve stádiích příprav, a jak již bylo zmíněno, měla být otevřena až 16. června 1970. *Stadión* tehdy věnoval hlavní pozornost fotbalovému mistrovství světa v Mexiku.

Týdeník *Svět v obrazech* vyjádřil svoji účast nejpozději, až 7. července 1970. Toto prodlení bylo způsobené čtrnáctidenním obdobím nedostatku informací, zda horolezci skutečně zemřeli. Tou dobou se také šířila desinformace, že se před nebezpečím skryli v jeskyni. *Svět v obrazech* horolezcům dával naději na přežití nejdéle. Na titulní straně časopisu je otištěn portrét Viléma Heckela (str. 67) společně se smutečným prohlášením. „...zahynul i dlouholetý spolupracovník našeho listu, FOTOGRAF VILÉM HECKEL, skvělý sportovec, umělec i člověk. Bylo nám při té zprávě, jako kdyby odešel někdo z redakce. Někdo ohromně blízký.“¹⁴⁵ Uvnitř časopisu je téměř shodně formovaná strana portrétů horolezců jako v týdeníku *Stadión*. Oproti němu je zde místo bezejmenných hor použita fotografie Viléma Heckela z Hindúkuše a pod portréty horolezců je uveden také jejich věk, bydliště a zaměstnání.

Nejvíce informací o tragédii se čtenář dozvěděl v *Květech* a *Mladém světě*. Přestože je titulní straně *Mladého světa* z 19. června fotografie zpěvačky Heleny Vondráčkové, hlavní titulek zní: „*Bud'te tam doma hlavně všichni v pořádku.*“¹⁴⁶ Jedná se o citaci z dopisu Valeriána Karouška, který do Prahy dorazil 3. 6. 1970, v den, kdy tiskové agentury uveřejnily první zmínky o neštěstí. S tímto dopisem dále redaktoři Koudelka a Šálek pracují uvnitř dvoustrany, která nese titulek: „Tragédie pod nejkrásnější horou světa.“ Píší o hoře Alpamayo, pod kterou však výprava vůbec nebyla, a uvádějí špatně její výšku. Také nepřesně informují, když píší o tříapůltunové bagáži, kterou horolezcům do Peru přivezla loď Hornbelt. O tom, že polovina nákladu byla po cestě poškozena nebo rozkradena¹⁴⁷, redaktoři mlčí, přestože tento fakt byl již tou dobou známý.¹⁴⁸ Dále přepisují dopis Valeriána Karouška přímo z Peru. Karoušek v něm popisuje nešťastnou smrt horolezce Ivana Bortela, který uklouzl při překračování řeky a po pádu na hlavu byl na místě mrtev. Výprava poté sestoupila do města Yungay,

¹⁴⁵ *Svět v obrazech*. 1970, č. 27.

¹⁴⁶ *Mladý svět*. 1970, č. 27.

¹⁴⁷ Podle Suchla (citace níže) zmizelo expediční oblečení, léky, konzervy apod. Vilému Heckelovi zůstalo prakticky jen to, co měl na sobě a v příručním zabazadle.

¹⁴⁸ SUCHL, Jan. *Vteřiny mezi životem a smrtí: Akce HS, Cesta končí pod Huascaránem*. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1984, strana 162.

kde se konal Bortelův pohřeb za účasti místních indiánů. Z několik dní bylo dvacetitisícové Yungay¹⁴⁹ naprosto zničeno. V závěru dopisu líčí Karoušek přírodu Kordiller. „*Náš tábor je obklopen tropickými kaktusy, na stromech cizopasí velké orchideje, mají jeden tmavomodrý květ. (...) A hektary tropických květin, kde s Vildou blázníme. Vilda pilně fotí, tak se těšte!*“¹⁵⁰

První materiál publikují *Květy* 27. června 1970. Jedná se o původní reportáž od Arnošta Černíka im memoriam¹⁵¹ o dubnovém mezipřistání v africkém Senegalu při cestě do Peru. Doplnuje jí pět fotografií Viléma Heckela, přičemž na všech figuruje místní černošské obyvatelstvo. Reportáž uvozuje krátký text Karla Valtery. Zde je úryvek: „*Cestuji po Peru – napsal mi Arnošt Černík – jedné z nejkouzelnějších zemí, které jsem kdy poznal. Byl to poslední dopis, ale v těch slovech dosud hoří plamen. Svět by zmrzl, nebyť toho plamene.*“¹⁵²

Velmi zajímavý je také šestistranový materiál „Peru Japonskýma očima“ od Karla Šmejkal, který se tehdy nacházel na výstavě EXPO 70 v japonské Ósace. Právě japonští horolezci byli posledními, kdo s československou výpravou v Peru komunikovali, a prvními, kteří po nich pátrali. Šmejkal přináší vyjádření vedoucího jejich expedice, který se jmenoval Tooru Sassay. „*Vylezli jsme na blízkou strmou skálu, odkud bylo tábor československé expedice dobře vidět. Strnuli jsme hrůzou. Tam, kde se ještě před několika málo hodinami třepotala nad pestrými stany červenomodrobílá vlajka, míhali se lidé a stoupal kouř táborových ohňů, bylo vidět jen pusté kamenné moře!*“¹⁵³ Vrstva kamení a bahna byla podle Sassaye vysoká deset metrů. Rozsah přírodní katastrofy přibližuje devět agenturních snímků z místa. Šmejkal také v textu vyjadřuje zármutek nad ztrátou spolupracovníků Arnošta Černíka a Viléma Heckela, s nímž se setkával v obrazové redakci *Květů* pod vedením fotografa Vladimíra Lammera.

¹⁴⁹ O následcích nejničivější laviny 20. století dále informují v *Mladém světě*. 11. června píše agentura Reuter: „Dnes už vlastně Yungay neexistuje. Zavalily je dvě laviny bahna, obrovských kamenů a ledu. Jen vrcholky palem vyčnívají a označují místo, kde bylo hlavní náměstí. Život tohoto turistického střediska byl zničen 90 vteřin po prvním otřesu.“

¹⁵⁰ *Mladý svět*. 1970, č. 27.

¹⁵¹ Heckel s Černíkem posílali své materiály domů již v průběhu expedic, díky tomu se dochovala také tato reportáž.

¹⁵² *Květy*. 1970, č. 25.

¹⁵³ *Květy*. 1970, č. 28.

6 Přínos práce Viléma Heckela

V oblasti tištěných médií, na která se tato práce zaměřovala, práci Viléma Heckela v padesátých letech nejvíce využila periodika *Za krásami domova* a *Československá fotografie*. V prvním případě se jednalo zejména o snímky podněcující rozvoj organizované turistiky a horolezectví. Druhý časopis věnoval mimo Heckelově krajinářské a horské fotografie také velkou pozornost jeho reklamní fotografii a nechal si od něj dokonce zpracovat teoretický článek na toto téma.

Mnoho velkých reportáží s jeho fotografiemi se nachází také v *Květech* nebo ve *Světě v obrazech*. Tato dvě periodika byla stěžejními v publikaci jeho tvorby z období šedesátých let. Využívala hlavně Heckelovy záběry z horolezeckých expedic do Afghánistánu a Pákistánu, které zahrnovaly snímky každodenního života místních obyvatel.

Mimořádně populární byly během Heckelova života jeho knihy s fotografiemi z horského prostředí, například *Cesty k vrcholům* (1956), *Hory a lidé* (1964), *Expedice Kavkaz* (1965) a *Hindúkuš* (1967).¹⁵⁴

Z dobového pohledu na Viléma Heckela lze soudit, že jeho jméno bylo pro vydavatele a nakladatele synonymem fotografické kvality. V oblasti hor a velehor pak zosobňoval přímo to nejlepší, co mohla tehdejší československá fotografie nabídnout. Vilém Heckel byl také velkou lidskou osobností, a to díky svým nekonfliktním a přátelským vlastnostem. Svědčí o tom absence významnější negativní kritiky jeho osoby v dobových i současných médiích.

Díky své pracovitosti po sobě zanechal rozsáhlý soubor vlastivědně-dokumentárních snímků tuzemské krajiny. Přínos Viléma Heckela v oblasti krajinářství

¹⁵⁴ BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století*. Praha: KANT, 2010, 390 s. ISBN 978-80-7437-026-7. Str. 155. Bibliografické údaje vypsanych knih jsou na str. 60.

shrnuje ve své knize Karel Dvořák, cituji: „*Nebyl objevitelem, ale podstatně přispěl v české fotografické tvorbě k náročnosti profesionality.*“¹⁵⁵

V období normalizace byly Heckelovy fotografie využívány v knihách, které měly za úkol připomenout čtenářům krásy tuzemska. Jeho snímky ze slavných expedic byly opomíjeny. Publikace z tohoto období jsou například *Krásy Československa* (1972) nebo *Má vlast* (1973)¹⁵⁶, ve druhé jmenované knize jsou Heckelovy snímky prokládány básněmi od Stanislava K. Neumanna, Josefa Hory, Viléma Závady a podobných umělců. V knize *Vysoké Tatry* (1975) najdeme dokonce Heckelovy fotografie vedle popisu toho, jak Vladimír I. Lenin vystupuje na horu Rysy. „*Obzerám sa. Vladimír Iljič sa zdržal prostred hrebeňa, ale už opäť ide a doháňa ma. Zrejme pozrel nadol a pocítil závrat, ktorý však rýchlo prekonal. Obával som sa, aby sa neopakovala situácia na hrebeni a navrhol som na zostup inú cestu. Lenin uhádol môj zámer a povedal: ‚Nie je správne vyhábať se ťažkostiam. Třeba ich prekonávať!‘*“¹⁵⁷. Přestože se Vilém Heckel podle své dcery o politiku nezajímal, podobné využití jeho díla by jej podle dceřiných slov velmi mrzelo.¹⁵⁸

Z dnešního pohledu mají hodnotu také jeho propagační fotografie. Nabízejí historický pohled na pracovní prostředí padesátých a šedesátých let, ale také ukazují tehdejší výbavu domácností, designu spotřebičů nebo vozidel. Je ovšem nutné pamatovat, že se nejedná o dokumentární fotografii té doby, ale o idealizovaný reklamní pohled.

Přestože Dana Mrázková tvrdí, že Vilém Heckel není reportér a všechny své žánry vždy přizpůsobuje potřebám propagace¹⁵⁹, mezi jeho fotografiemi najdeme také mnoho dokumentárních snímků z významné etapy československého expedičního horolezectví. Zájemci o tuto problematiku ocení především záběry dobového oblečení,

¹⁵⁵ DVOŘÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982. Bez označení stránek v textu, u fotografie č. 34.

¹⁵⁶ HECKEL, Vilém. *Krásy Československa*. Vyd. 3. Praha: Orbis, 1972. HECKEL, Vilém. *Má vlast*. Praha: Orbis, 1973.

¹⁵⁷ KUKAČKA, Miroslav. *Vysoké Tatry*. Martin: Osveta, 1975. Str. 96.

¹⁵⁸ Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

¹⁵⁹ MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 s. ISBN 80-204-0015-X. Str. 201.

technického vybavení a náročné logistiky historických výprav do hor. Fotografie Viléma Heckela budou také použity ve stálé expozici horolezectví, jejíž vybudování proběhne v Muzeu Českého ráje v Turnově v letech 2014/2015.¹⁶⁰

V letech 2007, 2009 a 2011 proběhla soutěž „Štítý Viléma Heckela“, organizovaná společností CZECH PHOTO. Vybírány byly nejlepší fotografie s tematikou venkova, města, hor nebo životního prostředí. V roce 2013 soutěž s největší pravděpodobností neproběhne z důvodu nedostatku financí.¹⁶¹

V posledních několika letech podle Heleny Heckelové opětovně roste prodej velkoformátových autorských výtisků nebo interiérových realizací s Heckelovými fotografiemi. Tento trend je podle ní patrný přibližně od roku 2010 a o práci Viléma Heckela je v současnosti větší zájem než například v devadesátých letech.¹⁶²

¹⁶⁰ <http://www.muzeum-turnov.cz/>

¹⁶¹ <http://www.stityheckel.cz/>

¹⁶² Osobní rozhovor s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013, viz příloha.

7 Závěr

Tato bakalářská práce si kladla za cíl teoreticky i analyticky představit osobnost Viléma Heckela, jednoho z nejvydávanějších fotografů své doby. Heckelovou doménou byly velehory a jeho fotografie z tohoto prostředí stále patří k absolutní české špičce.

V úvodu práce byla Heckelova tvorba zařazena do dobových mediálních i fotografických souvislostí a její vývoj byl rozdělen do tří hlavních oblastí; reklamní fotografie, fotografie hor a humanistická fotografie. V teoretické části byla popsána specifika jednotlivých oblastí a také byly rozebrány články, jejichž autorem byl sám Vilém Heckel. Dále bylo například objasněno, s jakou fotografickou technikou nejčastěji pracoval nebo s jakými problémy se potýkal při fotografování hor.

Velký prostor této práce byl věnován Heckelově publikační činnosti v časopisech, která do této doby nebyla výrazněji zkoumána. Na základě studia dobových materiálů bylo zjištěno, že nejvíce fotografií publikoval v periodiku *Krásy domova*. Dále bylo znázorněno, že obsah jeho publikovaných fotografií se vyvíjel v návaznosti na dobovou situaci. Například v padesátých letech často zveřejňoval snímky z ruského Kavkazu a v šedesátých letech byl spoluautorem reportáže z francouzské Korsiky. Ve zkoumaných periodících byl také vysledován jeho postupný vývoj od fotografie hor k humanistické fotografii v posledních letech jeho života.

Tato teze také na základě vybraných fotografií polemizovala nad otázkou, zda byl Vilém Heckel spíše dokumentární nebo reklamní fotograf. V obrazové části bylo potvrzeno, že Vilém Heckel používal metody aranžování také při práci v horách. Cílem však nebylo hodnotit, zda postupoval správně, ale pouze popsat jeho styl tvorby.

Dále byl zmíněn například tehdejší mediální obraz jeho osobnosti, který byl vesměs pozitivní, a jeho fotografický styl byl porovnán s prací jeho současníka, Ladislava Sitenského.

Dobový a také současný přínos Viléma Heckela tato práce shrnula v předchozí kapitole.

8 Summary

This bachelor's thesis introduced a personality of Vilem Heckel in a theoretic and analytic way. Vilem Heckel was one of the most published photographer of 1950s and 1960s. His landscapes and mountaineering pictures are still one of the best that were ever published in Czechoslovakia or in the Czech Republic.

Heckel's work was put into a context of period media and period photography and it was divided into three main parts – advertising photography, mountain photography and humanistic photography. In the theoretic section, each of the parts were described and Vilem Heckel's articles were mentioned. Next, there was clarified, for example, which photographic technique did he use and which problems did he face during taking pictures in the mountains.

Great attention was given to Heckel's publication activity in magazines. Based on the study of period materials, it was found which printed media he cooperated with. The most pictures were published in *Krásy domova* magazine. It was also described how the content of his images was changing thanks to the period situation. For example in 1950s he published pictures from Russia and in 1960s he was able to make a coverage from France. Also his late development from mountaineering photography to humanistic photography was evident in researched magazines.

This thesis was also debating a question, whether Vilem Heckel was rather a documentary or an advertising photographer. Given images illustrated that Vilem Heckel often used advertisement methods when working in the mountains. The aim of this part wasn't to judge how he acted but to describe his visual style. Also, a period view of his person and comparison to Czech photographer Ladislav Sitenský was mentioned.

In the previous chapter the period and current contribution of Vilem Heckel was assumed.

9 Použitá literatura a zdroje

Odborné knihy

BALAJKA, Petr. *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*. Praha: ASCO, 1993, 451 p. ISBN 80-704-6018-0.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 439 s. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-802-4730-288.

BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století: průvodce*. Praha: Uměleckopřemyslové muzeum, 2005, 163 s. ISBN 80-7101-041-3.

BIRGUS, Vladimír a Jan MLČOCH. *Česká fotografie 20. století*. Praha: KANT, 2010, 390 s. ISBN 978-80-7437-026-7.

BIRGUS, Vladimír a Pavel SCHEUFLER. *Fotografie v českých zemích 1839–1999: chronologie*. 1. upravené vyd. Editor Vladimír Birgus, Jan Mlčoch. Praha: Grada Pub., 1999, 215 p. ISBN 80-716-9902-0.

Česká média a česká společnost v 60. letech. Editor Barbara Köpplová, Radim Wolák. Praha: Radioservis, 2008, 170 s. ISBN 978-808-6212-944.

DVOŘÁK, Karel. *Vilém Heckel*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1982, 224 stran.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 310 s. ISBN 978-807-3676-988.

MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1989, 359 s. ISBN 80-204-0015-X.

MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Paměť: Léta války 1939–1945*. Praha: Czech Photo, o. p. s., 2005.

ROSE, Gillian. *Visual methodologies: an introduction to researching with visual materials*. 3rd ed. Thousand Oaks, Calif.: SAGE, 2012, 86 p. ISBN 978-0-85702-888-4.

ŠOLC, Ladislav. *Československá novinářská fotografie*. Praha: Československý svaz novinářů, 1989, 193 s.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010, 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

Beletrie

HECKEL, Vilém. *Naše hory*. Praha: Orbis, 1956. 312 s.

HECKEL, Vilém. *Cesty k vrcholům*. Praha: Státní tělových. nakladatelství, 1956. 150 s.

HECKEL, Vilém a Ota PAVEL. *Hory a lidé*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1964.

HECKEL, Vilém. *Expedice Kavkaz*. Praha: Svět sovětů, 1965. 184 s.

HECKEL, Vilém. *Hindúkuš*. Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1967. 268 s.

HECKEL Vilém a Gustav VLK. *Poslední hora*. Praha: Pressfoto, 1971.

HECKEL, Vilém. *Naše hory. epitaf František Kožík*. Vyd. 2. Praha: Orbis, 1972.

HECKEL, Vilém. *Krásy Československa*. Vyd. 3. Praha: Orbis, 1972.

HECKEL, Vilém. *Má vlast*. Praha: Orbis, 1973.

KUCHAŘ, Radovan. *Deset velkých stěn: [výstupy horolezce století]*. 3. české pozměn. vyd. Vsetín: Altituda, 2003, 300 s., ISBN 80-902-8949-5.

KUKAČKA, Miroslav. *Vysoké Tatry*. Martin: Osveta, 1975. 176 s.

KYNDROVÁ, Dana. *Rituály normalizace: Československo 70.-80. let*. Praha: KANT - Karel Kerlický, 2011, 175 s. ISBN 978-807-4370-441.

SITENSKÝ, Ladislav. *Ladislav Sitenský*. Vyd. 1. Praha: Dita, 1997c1996, 255 s. ISBN 80-859-2699-7.

SUHL, Jan. *Vteřiny mezi životem a smrtí: Akce HS, Cesta končí pod Huascaránem*. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1984, 288 s.

ŠEDIVÝ, Vladimír. *K vrcholu Tirič Míru*. Praha: Orbis, 1974, 154 s.

Články

ČERNÍK Arnošt a Vilém HECKEL. Hora mezi dvěma moři. *Za krásami domova*. 1967, č. 4.

BIRGUS, Vladimír. Nejstarší český fotografický časopis přestal vycházet. *DIGI Foto*. 2009, č. 2.

HECKEL, Vilém. Krajinářská fotografie. *Československá fotografie*. 1954, č. 1.

HECKEL, Vilém. Jak vznikala kniha *Cesty k vrcholům*. *Československá fotografie*. 1956, č. 12.

HECKEL, Vilém. Propagační reportáž. *Československá fotografie*. 1957, č. 8.

HECKEL, Vilém. Fotografoval jsem v horkém ledu. *Stadión*. 1965, č. 42.

ŠOURKOVÁ, Alena. Jak se co dělá? Vilém Heckel - hory. *Československá fotografie*. 1969 č. 1.

Akademické práce

BELADOVÁ, Michaela. *Česká reportážní a dokumentární fotografie v letech 1959-1969*. Praha: Univerzita Karlova. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2007. 68 listů. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Alena Lábová.

MACHT, Jiří. *Vilém Heckel, fotograf hor*. Praha: Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění, Katedra fotografie, 2003. 40 s. Vedoucí magisterské práce prof. PhDr. Zdeněk Kirschner.

PECHÁČKOVÁ, Alena. *Karel Hájek – fotograf, teoretik, organizátor*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010. 97 s. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Alena Lábová.

VOŘECHOVSKÝ, Vladimír. *S fotoaparátem mezi britskými perutěmi: (válečný reportér Ladislav Sitenský)*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních studií, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2001. 19 listů. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Alena Lábová.

Periodika

Československá fotografie. 1953–1970.

Květy. 1950–1970.

Krásy domova. 1962–1967, *Za krásami domova*. 1955–1959.

Mladý svět. 1958–1970.

Stadión. 1953–1970.

Svět v obrazech. 1950–1970.

Internetové zdroje a články

ČTVRTNÍK, Mikuláš. Příběh Viléma Heckela. Český rozhlas: Historické obzory [online]. 2008 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/historie/pribeh-vilema-heckela>

HVÍŽĎALA, Karel. Osobnost: K úmrtí fotografa Ladislava Sitenského [online]. Neviditelný pes, 2009 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/osobnost-k-umrti-fotografa-ladislava-sitenskeho-f6l-/p_kultura.asp?c=A091116_174246_p_kultura_wag

MALIŠOVÁ, Markéta a Helena HECKELOVÁ. Vilém Heckel: životopis [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.vilemheckel.cz/index.php/ivotopis>

www.vilemheckel.cz (fotoarchiv Viléma Heckela vedený jeho dcerou Helenou)

www.fotoskala.cz (osobní stránky fotografa Jaroslava Skály)

www.muzeum-turnov.cz (stránky Muzea Českého ráje v Turnově)

www.stityheckel.cz (stránky fotosoutěže Štítý Viléma Heckela)

Audiovizuální dokumenty

HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Reportér a obraz doby*. 1997, stopáž 30 min.

HAVRAN, Josef. ČESKÁ TELEVIZE. *Příběh české a slovenské fotografie: Konec strašidel*. 1997, stopáž 30 min.

KAČOR, Miroslav a Jindřich PROCHÁZKA. ČESKÁ TELEVIZE. *Osudové okamžiky: Huascarán 1970*. 2001, stopáž 15 min. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1091682868-osudove-okamziky/401213100081034-huascarán-1970/>

PALCOVÁ, Veronika. ČESKÁ TELEVIZE. *Portrét Viléma Heckela*. 1995, stopáž 21 min. Dostupné z: <http://vilemheckel.cz/index.php/filmy-media/youtube-video>

Obrázky

Obrázek č. 1: „Na zlatých lánech dozrává bohatá úroda“, autor Jan Žáček, Květy 1957, č. 30 (repro)

Obrázek č. 2: „Ze závodů V. I. Lenina v Plzni“, autor V. Heckel, rok 1959, Květy č. 52 (repro)

Obrázek č. 3: Vilém Heckel při práci, vedle stojí jeho manažer Emanuel Kupčík, autor a rok neznámý, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 4: Část pozvánky na výstavu *Vilém Heckel neznámý*, přístupné z: http://www.hruboskalsko.cz/picture/Vilem_Heckel_neznamy.pdf (pozvánka)

Obrázek č. 5: Vilém Heckel ve Vysokých Tatrách, rok 1955, autor neznámý, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 6: „Čajovna v Kábulu“, autor Vilém Heckel, rok 1965, scan z knihy Vilém Heckel od Karla Dvořáka (Praha: Panorama, 1982) (foto)

Obrázek č. 7: „Rozcvička na turistické základně u Nové Dědiny ve Slezsku“, Za krásami domova, autor Vilém Heckel, rok 1956, č. 7 (repro)

Obrázek č. 8: Horolezci jdou směrem od Viléma Heckela, rok 1955, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 9: Publikovaná fotografie z přechodu V. Tater, *Československá fotografie*. 1956, č. 12. (repro)

Obrázek č. 10: Horolezci se vrací z místa, kde pózovali Vilému Heckelovi, rok 1955, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 11: Horolezci Kela, Kopal a Svatoš vyhlížejí ze stanu, rok 1955, autor Vilém Heckel, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 12: Gymnastické kreace ve svahu, rok 1955, autor Vilém Heckel, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 13: Horolezec Velička na hřebeni, rok 1955, autor Vilém Heckel, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 14: Horolezec Velička se vrací o několik kroků zpět a pózuje Vilému Heckelovi v akční pozici, rok 1955, archiv Heleny Heckelové (foto)

Obrázek č. 15: Vilém Heckel (vlevo) a Ladislav Sitenský, autor a rok neznámý, archiv Heleny Heckelové (foto)

Grafy

Graf č. 1: Počet titulních fotografií Viléma Heckela ve vybraných periodících v letech 1950–1970

Graf č. 2: Počet fotografií V. Heckela uvnitř vybraných periodik v letech 1950–1970

10 Seznam příloh

Příloha č. 1: Bibliografie Viléma Heckela (text)

Příloha č. 2: První titulní fotografie Viléma Heckela ve Světě v obrazech, 1959, č. 2. (foto)

Příloha č. 3: První titulní fotografie Viléma Heckela ve Stadiónu, 1965, č. 42. (foto)

Příloha č. 4: Jedna z prvních fotografií Viléma Heckela v Květech, 1957, č. 34. (foto)

Příloha č. 5: Jedna z prvních fotografií Viléma Heckela v Čs. fotografii, 1956, č. 4. (foto)

Příloha č. 6: Snímek Viléma Heckela ze spartakiády. Za krásami domova, 1955, č. 7. Popisek: „Mohutná vlna nadšeného mládí zaplavila strahovský stadion při cvičení dorostu ROH“ (foto)

Příloha č. 7: Netypická titulní fotografie Viléma Heckela. Krásy domova, 1965, č. 2. (foto)

Příloha č. 8: Vilém Heckel na titulní straně, Svět v obrazech, 1970, č. 27 (repro)

Příloha č. 9: Přepis rozhovoru s Helenou Heckelovou ze dne 28. 2. 2013. (text)